Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

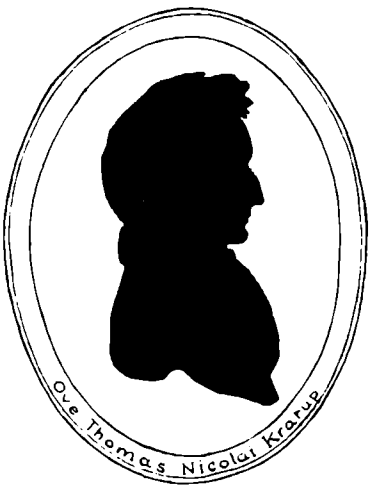
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Ove Th. N. Krarup
Susanne Mathilde Krarup

og
deres Forfædre

Et lille Glimt
af
Danmarks Historie

Forord

I anledning af det omtalte stævne paa Nr. Vosborg 1956, paatog min søster Marie Herlev f. Krarup og jeg os at samle nogle oplysninger om slægten Tang og dens tilknytning til den gamle gaard, og vi fik trykt et lille hæfte, som imidlertid hurtigt slap op. Næste aar afholdtes stævnet paa Hindsgavl og – uden at det har nogen tilslutning til dette sted – fik vi trykt et hæfte om familien Krarup. Det meste af stoffet hentede vi fra Hardsyssels aarbog 1921 udgivet af Historisk Samfund for Ringkøbing amt, fra Meddelelser om Familien Krarup udgivet af „Stamtavlemanden" pastor Chr. Krarup samt overblik over slægterne Meinert-Tang-Fenger udgivet af skolebestyrerinde Anna Tang Barfod. Det er i alt væsentligt indholdet af disse hæfter, jeg har samlet i nævnte lille bog; men jeg har vedføjet nogle oplysninger, jeg senere har modtaget fra forskellige sider bl. a. af Grethe Krarup, som har fundet dem blandt sin mands efterladte papirer.

Dertil har jeg saa føjet indholdet af et lille hæfte, som sikkert findes rundt om i familien vedrørende min farbror Christian Krarup og endelig nogle ord om den mærkelige mand Christian Larsen Krarup, som uden at være vor stamfar dog paa en maade er grundlæggeren af familiens opkomst og bestaaen.

En stor tak skylder jeg mine gode venner bogtrykker Børge Leisner og hans far bogtrykker Fridtjof Leisner uden hvis udmærkede hjælp og forstaaelse, det ikke havde været mig muligt at faa udgivet dette hæfte.

Stægers Allé, 22.februar 1972. *Frederikke Krarup.*

Slægten Krarup
fra
Lars Hansen
til
Ove Thomas Nicolai

Fra

Lars Hansen, boende i Krarup f. ca. 1600

til

Ove Thomas Nicolai Krarup, død som præst i Flødstrup 1862.

Lars Hansen † 1636	Hustru ukendt
Hans Larsen Krarup	Marie Stiwart?
Inger Hansdatter Krarup	Hans Thomæsøn Lange 1664–1699
Christian Krarup 1699–1769	Constance Bygum 1707–1766
Niels Bygum Krarup 1727–1799	Christine Sophie Lodberg † 1770
Christian Nielsen Krarup 1768–1833	Kirstine Thomsen 1767–1854
Ove Thomas Nicolai Krarup 1799–1862	Susanne Mathilde Tang 1805–1899

Oplysningerne er taget fra „Meddelelser om Familien Krarup" samt enkelte andre kilder og samlet af Frederikke Krarup.

Ved den lille Kybæk, som løber ind i Varde aa nær resterne af en gammel egeskov, ligger der endnu en lille by, som hedder Krarup. Hvor langt man skal tilbage i historien for at finde denne bys oprindelse, vides ikke; men det er bekendt, at der fra gammel tid fandtes 4 gaarde med et samlet tilliggende af 30 tdr. hartkorn. Disse gaarde blev i tidens løb samlet til 2; men i hver af disse boede der saa 4 familier. I begyndelsen af det 17. aarhundrede boede der i en af gaardene en mand ved navn Lars eller Laurids Hansen; han var lægdsmand og maa altsaa have været i besiddelse af nogle kundskaber, sansynligvis ogsaa nogen anseelse; men i aaret 1636 blev han i følge en gammel retsprotokol „slagen ihjæl" idet han 19/8 blev „huggen sin dødsaar" og døde 22/9 s.aa. Hvorfor og paa hvilken maade dette skete, oplyses der intet om. Lars Hansen havde 2 sønner Hans og Christian, og disse antog navnet Krarup.

Der vides kun lidt om Hans Larsen Krarup; men i aarenes løb er der dog fundet enkelte oplysninger og data. Den første af disse er lidt usikker, idet vor viden bestaar i, at hans bror Christian er født 1628, og man maa formode, at Hans er ældre, da navnet Hans Larsen, Lars Hansen o. s. v. kan spores tilbage igennem nogle generationer. Faderen Lars Hansen bliver „slagen ihjæl" 1636, og 1660 nævnes Hans Larsen Krarup som vaabenmester „caipitain d'armes" paa Bornholm. Nu kommer der igen et spring, idet det næste, man med sikkerhed ved om Hans, er, at han 1678 ved sin brors hjælp faar tilskødet gaarden „Gaarde" i Thistrup sogn.

Da de 2 brødre meget tidligt har mistet deres far, er det sansynligt, at nogle formaaende mennesker har taget sig af dem, Hans er kommet ind i militæret, Christian til handelen; men hvem det kan være,

vides ikke. Der har været foretaget en del undersøgelser for om muligt at identificere Hans med en Johan af Danmark, som anførte et hjælpekorps, der under den polske konge Johan Sopiesky deltog i kampen mod Tyrkerne, som vilde trænge ind i Wien; men da denne Johan faldt i slaget ved Cotin 1673, og det nu er oplyst, at Hans overtog en gammel gaard 1678, maa dette lades ude af betragtning, hvorimod der intet er i vejen for, at Hans kan have været med i hjælpekorpset som vaabenmester e. l.

En historie, som igennem flere slægtled er blevet fortalt i familien, bør derimod bevares. Den lyder paa, at et medlem af slægten; en bondesøn er blevet gift med en datter af en „kuckenbager", og at denne unge pige bar det mærkelige navn Stuart eller, i fordansket form Stiwart. Dette navn havde hun faaet, fordi hendes mor havde været kammerpige hos den saakaldte „Dronning Stuart", en datter af Jacob I af England, som efter sin mands død boede i Tyskland og holdt et lille hof der; hun havde staaet fadder til kammerpigens og kuckenbagerens barn og givet den lille pige sit navn. Denne „Dronning Stuart" var kusine til Frederik III af Danmark, og i rigsarkivet findes der et brev, hvori hun beklager sin fætters daarlige stilling efter krigen, som endte med den sørgelige fredslutning i København 1660, og hun lover at sende ham nogle af de Danske, hun har i sin tjeneste. Vi har lov til at formode, at Hans paa en eller anden maade er kommet til Dronning Stuart, har truffet kuckenbageren og dennes datter dér og giftet sig med hende, og at hele familien har været imellem de Danske, som blev sendt til Frederik III, der vitterligt har haft en skotsk kuckenbager i sin tjeneste. Hvad der taler for, at det er Hans, som er hovedpersonen i denne lille historie, er det faktum, at en af hans 4 døtre er døbt Stuart eller Stiwart, og at det er første gang man træffer dette navn, som senere af og til dukker op i familien. Pastor Nicolai Thure Krarup hævdede, at denne historie meget vel kan være rigtig, fordi den er saa ganske fri for pralen: En bondesøn bliver gift med en kuckenbagerdatter, som, uden på nogen maade at være af kongelig herkomst, bærer en dronnings navn.

I det følgende skal omtales de mennesker, som i lige linie fører fra Hans Larsen Krarup til Ove Thomas Nicolai Krarup. Den første var en kvinde Inger Hansdatter Krarup.

Det første, vi ved om hende, er, at hun sammen med sin søster Stiwart er i huset hos sin farbror Christian paa Mullerup, og her træffer Hans Thomæsøn Lange, som dengang havde Vormarksgaard i forpagtning. De blev gift og købte snart derefter gaarden, rimeligvis ved farbroderens hjælp. De fik 8 børn, hvoraf dog 3 døde som smaa; den yngste, Christian, blev først født efter faderens død, og da var den ældste kun 10 aar. I et egenhændig underskrevet andragende af 15/3-1699 beder Inger kongen om, at der maa blive udnævnt skiftekommissærer til at behandle boet, og ved skiftesamlingen 12/6 s.aa. møder farbroderen „som de umyndige børns efter loven ret født og falden værge". Efter et par aars forløb blev Inger imidlertid gift med Hans Christensen Anker, og Christian Krarup ansøgte om, at værgemaalet maatte blive overdraget til denne, hvad kongen i et aabent brev gav sin tilladelse til, og skiftet bragtes derefter til ende 21/9-1701. Om Hans Thomæsøns oprindelse vides intet; men i Hesselager kirke findes en ligsten, som Inger lod nedlægge i kirkens midtergang, hvorved den blev meget slidt. Ved en restaurering af kirken blev den taget op og sat i et skur med skrammel; men sagfører Hans Krarup i Odense har fundet den frem og faaet den gjort istand. Indskriften lyder saaledes:

Udi en ærefuld Opstandelses Haab hviler
herunder dend erlig
høyagtbar og velfornemme
nu salige Mand

HANS THOMÆSØN
til Vormarksgaard, som udi Herren hensov d. 1 Martii Å 1699 udi
hans Alders 35 Aar og haver hans
efterlatte Hustru dend erlig
dydig og gudfrygtig Matrone

INGER HANSDATTER
til Vormarksgaard med hvilken

han levede i et christeligt og
kierligt Egteskab i 12 Aar og
midlertid blev af Gud velsignet
med 7 børn, 3 Sønner og 4 Døttre
ladet lege denne Steen over
hannem til en erlig Amindelse

JOH 6:
Det er hans Vilje som mig udsendte
at hvo som seer Sønnen og troer
paa hannem skal hafve det
ævige Liv og jeg skal opwecke
hannem paa den yderste Dag.

Inger Hansdatter havde ingen børn med Hans Anker; hun døde paa Vormarksgaard 1730.

Christian Krarup

blev født 1699 paa Vormarksgaard, og det er sandsynligt, at han sammen med sine søskende har levet sin første barndom her; men senere kom han i huset hos sin farbror paa Vindumovergaard i Viborg amt, som holdt huslærer til ham og flere af familiens børn, de saakaldte „unge Krarup'er" hvoraf dog sikkert en del har haft andre navne. Her blev han forberedt til studentereksamen, som han tog 1717; derefter uddannedes han som landmand og var en tid forpagter af gaarden Søvang; men allerede 1724 købte han Dejbjerglund i Ringkøbing amt og giftede sig med den 17 aarige Constance Bygum, datter af Niels Jensen Bygum til Viimgaard og Maren Thuresdatter. Maren var datter af Thure Therkelsen, som 25 aar gammel blev rektor i Varde, senere præst i Hemmel og Sdr. Vium; han var gift 3 gange og havde ialt 13 børn; men Maren var eneste barn af hans 2. ægteskab med Johanne Jacobsdatter Holm. Fra disse 3, Thure Therkildsen, Niels Bygum og Constance skriver sig 3 ejendommelige navne, som stadig gaar igen i slægten. Christian Krarup og Constance Bygum var gift i 42 aar og efterlod sig 4 sønner og 1 datter; Constance døde 1766 efter at have været syg i 18 aar. I 1768 blev Dejbjerglund solgt, det var da, sammen med St. Oldager, som var blevet købt til, en ejendom paa

279 tdr. hartkorn, og Chr. Krarup flyttede derefter til Viborg, hvor han døde 1769. I Dejbjerg kirke findes et smukt epitafium over Chr. Krarup og Constance Bygum opsat 1928 af Apoteker Krarup fra Holbæk. Det havde været meningen at sætte de ord paa epitafiet, som havde staaet paa slægtens gravsted: „Gid den rige Velsignelse, som den kærlige Styrer saa længe har ladet hvile over familien, ogsaa i Fremtiden maa vedvare, og følge den indtil de fjerneste Tider"; men, da pladsen ikke tillod det, staar der nu: „Lykkelig den slægt, som vandrer i Herrens Spor".

Niels Bygum Krarup

er født paa Dejbjerglund 31/12 1727, som næstældste søn af Chr. Krarup og Constance Bygum. Da han var svagelig, blev han hjemmedøbt dagen efter, og 22/2 1728 blev han „ført til kirken til den hellige daabs confirmation baaren af ærbare Madame Bygums af Wiimgaard". Fadderne var: Velærværdige Hr. Peder Wedel i Stauning, Monsieur Niels Bygum af Wiimgaard, hæderbaarne Madame Sophie Povelsdatter af Deiberg Præstegaard, dydelige Mademoiselle Margrethe af Hemme Præstegaard.

Da han i 1762 fik præstekald, skrev han, som det forlangtes, nedenstaaende Vitas (Levnedsskildring) paa latin; den foreligger dog oversat paa Dansk.

Jeg Niels Bygum Krarup er født ved Aarets Udgang 1727, den 31. Decbr. Mit Fødested er Gaarden Deibjerglund i Ribe Stift, min Fader Christian Krarup, min Moder Constance Bygum, der begge fremdeles bor paa Gaarden. Efter først at have faaet Undervisning i Hjemmet blev jeg sendt til Statsskolen i Ribe, hvor det blev mig forundt i 3 Aar at høre de glimrende Lærere Falster og Lange. Herfra drager jeg, forsynet med Rektor Falsters Testimonium, til Københavns Universitet, blandt hvis Borgere jeg bliver optaget i Aaret 1746, og efter at jeg derpaa havde underkastet mig den filosofiske Prøve 1747 og theologisk Embedseksamen d. 25. Oktbr. 1751, aflagde jeg den homiletiske Prøve d. 17. Novbr. samme Aar med Dr. Holm som Censor. Fra det Øjeblik jeg forlod Skolen og indtil nu, har jeg næsten uden Afbrydelse syslet med Undervisning, dels i mit Hjem, medens jeg i min Studietid ikke var ved Universitetet, til Aaret 1751, dernæst paa Gaarden Krab-

besholm til 1753, dernæst paany i 6 Aar i mit Hjem, endelig 3 Aar i Ringkøbing. Jeg har haft udmærket flinke Elever, saavel af brav borgerlig som af fornem Stand, af hvilke nogle er afgaaet til Sorø Akademi, andre til Statsskolerne i Aarhus og Ribe og derefter til Københavns Universitet for der at søge yderligere Aandsuddannelse. Men nu leder Guds Forsyn mig i en anden Retning, derhen nemlig, hvor jeg altid har ønsket at komme: Jeg er blevet kaldet til gejstlig virksomhed. Thi ifølge Kongelig Skrivelse af 24. Juni dette Aar tildeles der mig allernaadigst Stillingen som Medhjælper ved Kirkerne i Ringkøbing og Rindum, til hvilket helligt Embede højvelbaarne og højærværdige Biskop Dr. Hans Adolf Brorson i Gaar har ordineret mig efter Kirkens Regler og paa højtidelig Vis. Gud lede alt til sit Navns Ære!

Ribe i Jylland, d. 24 Juli 1762. *Niels Bygum Krarup.*

Niels Bygum Krarup blev 1763 gift med Christine Sophie Lodberg, hun døde 1770 og efterlod sig 3 smaa børn. 1773 giftede han sig igen, denne gang med Sophia Dorothea Schouboe, som overlevede ham, og med hende havde han 4 børn. Da han giftede sig anden gang, skiftede han med børnene af første ægteskab, og der findes et meget vidtløftigt skiftebrev med fortegnelse over alt, hvad han ejede: Nogle ting af guld, sølv og andre metaller, møbler, sengetøj, heste, køer, redskaber o. m. a., det hele beløber sig til 3592 Rd 3 mk 14 sk. Efter fradrag af nogle gældsposter, omkostninger ved skiftebehandlingen o. s. v. er der 2677 Rd 5 mk, 3 sk., som deles lige mellem faderen og børnene, hvorefter børnenes andel fordeles med 2/5 til hver af drengene og 1/5 til den lille pige, som dog i tilgift faar moderens dragkiste og hendes klæder. Til slut overdrager faderen saa meget af sin andel til børnene, at der bliver 2000 Rdl. til fordeling imellem dem; de er paa det tidspunkt 8, 5 og 4 aar gamle. Ved Niels Bygum Krarups død 1799 lader hans børn udfærdige et „Æresminde" som her gengives:

„Taknemmeligt Æresminde, oprettet for en uforglemmelig Fader Sal. Hr. Consistorial-Assessor Niels Bygum Krarup og i Trykken udgivet af hans 7 efterladte Børn. Viborg 1799, trykt paa Udgiverens Bekostning hos P. S. Fønss."

„Vores elskte og værdige Moder Fru Sophia Dorothea Krarup født Schouboe, tilegnes Dette Æresminde om en for Hende uforglemmelig Ægtefælle, som for os uforglemmelig Fader. At denne Tilegnelse maa antages som et Beviis paa den Kjerlighed og Erkjendtlighed, vi alle skyldte hende – bedes ærbødigst af samtlige Den Afdødes Børn."

Personalia

Endog den bedagede Olding maa jo med David tilstaa: Vore Dage paa Jorden ere som en skygge – Thi hvad er Tiden, naar den vejes mod Evigheden? Men – er da et Menneskes Tænken, Talen, Handlen her i Livet ogsaa blot Skyggeværk – uden Værd, uden Følger? Visseligen her er meere end Skygge – Menneskets Handlinger gaae over med det i Ævigheden – uberegnelige ere endog her i livet deres Følger – Billigt derfor at hædre den Retskafnes Minde – Billigt da ogsaa nu i Dag at anvende nogle øjeblikke paa at erindre os den værdige Mands Levnetsløb, hvis Støv her hviler i denne Kiste, der indeslutter det Jordiske af den i Livet Velbyrdige og Velærværdige, nu hos Gud Sal. Herr Consistorial-Assessor Niels Bygum Krarup, Provst i Hjerm Herred og Sognepræst for Vejrum Meenighed i Riber Stift. – Herregaarden Dejbjerglund ved Ringkøbing var hans Fødested, som hans Fader Sal Herr Christian Krarup da beboede. Den sidste Dag af Aaret 1727 var den største i hans Liv, da hans Moder Sal. Madame Constance Krarup fød Bygum bragte ham til Verden. En redelig, stille og retsindig Mand var hans Fader, en udmærket forstandig og ved 18 Aars Sygeleje prøvet Kone var hans Moder, og disse kristelige Forældre gave ham og fire Sødskende en god og kristelig Opdragelse. Efter adskillig Undervisning baade i hans Forældres Huus og uden for, kom han tillige med sin ældre Broder i Aaret 1743 til Riber-Skole, hvor han under den lærde Rektor Falster lagde en særdeles god Grundvold i Videnskaberne, især de Philologiske. Examen Arzium tog han i Aaret 1746 med bedste Karakter. Ligesaa i det følgende Aar Examen Philosophikum med Baccalaur-Graden, og i Aaret 1751 Attestas med bedste Karakter. I mange Aar blev det hans Lod at underviise og danne adskillige unge mennesker, hvoriblandt ogsaa hans tvende yngste Brødre, og tvende Søstersønner. Sine Elever saae han siden som duelige og retskafne Embedsmænd, og høstede saaledes Frugten af sine Indsigter,

og den sødeste Løn for sin utrættelige Flid. Udi sit 35te Aar 1762 blev han af Hans Majestæt kaldet til residerende Capellan i Ringkøbing; men kuns nogle Uger var hans Embedstid paa dette Sted, da han endnu samme Aar blev kaldet til Sognepræst for Vinkel og Rind Meenigheder i Viborg Stift. Aar 1763 indlod han sig i Ægteskab med Jomfru Christine Sophia Lodberg, en Datter af Hr. Provst Lodberg i Harlef ved Aarhuus. Men Døden afskar snart dette ømme Baand, der havde forenet ham med denne ejegode Mage, hvilken han mistede i Aaret 1770. Tunge bleve i tre Aar hans Kaar, som Enkemand, men Gud lettede samme, ved at lede ham 1773 til Jomfru Sophia Dorotea Schouboe, en Datter af Sal. Mer. Mag. Schouboe i Bøuling, som blev hans trende smaa Moderløse en god og kjærlig Moder, og ham selv en troefast Ægtefælle indtil hans Død, som nu har dybt saaret hendes Hjerte. – Lige frugtbare vare begge hans Ægteskaber, hvorudi han ialt blev Fader til ti Børn, i det første til fire Sønner og een Datter, og i det sidste til tre Sønner og to Døtre, to Sønner af det første og een Datter af det sidste Ægteskab bleve i deres tidlige Barndom bortrykte. Syv ere altsaa hans nu levende, og ved hans Bortgang meget følende Børn. Udi Aaret 1773 blev han Sognepræst ved Vejrum Meenighed, hvilket Embede han forestod, indtil han nu i afvigte Sommer resignerede samme til sin Søn. Aaret 1778 bragte ham den Ære at blive gratis forundt allernaadigst Bestalling paa Rang og Titel Consistorial-Assessor, hvilket hans Velynder Sal. Hr. Biskop Rottbøll i Viborg udvirkede, som en belønning for hans Flid i at fuldføre et ham ved Kongelig Commissorium paalagt Arbejde med at revidere og ordne Viborg Stifts Archiv i Forening med en anden Commissarius. Til Provst udi Hjerm blev han beskikket 1782. Disse ere da omtrent hans Lives mærkværdigste Begivenheder.

Men – hvorledes var hans Vandel? hvorledes hans Forhold som Embedsmand, som Husfader, som Kristen og Menneske? Saa spørger med Rette Mennesket om Mennesket. Præst var han i alt omtrent 36 Aar, hvoraf de 25 her i Vejrum. Hans Troeskab i dette sit Embede er Meenigheden bedst bekiendt. Ved et grundigt og tydeligt Foredrag stræbte han at indprente Jesu blide Lære. Med heldige Gaver søgte han ved jevnlige Catechisationer at giøre Lærdommen fattelig for de Unge, hvis Underviisning i skolen han ogsaa med Iver drev paa. De

Fattige, Syge og Nødliidende i Sognet tog han sig især meget af. Seent vil hans Minde udslettes. – Provst var han i 17 Aar, og stort var hans Duelighed, Indsigt og Nøiagtighed i dette Embede.

For sit Huus var han en Fader – en sand Fader – Endog sine Tjenestetyende omgikkes han faderlig; Men – hvor huldt var hans Hjerte mod Kone og Børn – for hvem han bar Omhue, som en retskaffen Fader – Ja stor var hans Omhue, ej allene for dem, men og for enhver anden i sin Familie, han kunde virke noget for – Ubeskrivelig er den Tak, som hans Børn skylde ham i Hans Grav – thi hverken Bekostning – eller eget Tilsyn – eller egen Fliid sparede han, naar det gjeldte hans Børns Underviisning og Opdragelse. – Han var Fader – ej allene for de uopdragne – men han vedblev at være sand Fader for den eene som for den anden; hvad enten de vare ham nær eller langt fraværende. At meddele gode Raad, at opsøge Lejlighed til at fremme deres Vel, deri viste sig stedse hans Virksomhed – Og Forsynet kronede hans faderlige Bestræbelser – Fader-Glæder nød han ofte – Fader-Sorger kjendte han ingen af – Som Sognepræster saae han sine tre ældste Sønner, og sin ældste Datter allerede for længst i et lykkeligt Ægteskab. I Henseende til de tre ved hans Død uforsørgede, kunde han og have Aarsag til at glæde sig ved et godt Haab.

Som Kristen, og som Menneske i Omgang med andre, betragtet, da stræbte han i Gierningen at vise Kristendommens Frugter, og med et godt Exempel at pryde den Lærdom, han fremsatte. Forsigtighed i at tale, skrive og handle – Tjenstfærdighed mod andre – Iver for sine Pligters nøjagtige Opfyldelse – vare Grundtræk i hans Charakter. En anstændig Munterhed var ham egen – behagelig og søgt blev derfor hans Selskab. Nødsagedes han at være andre imod, var han det med Lemfældighed. Raadspurgt blev han ofte – upartisk retsindige og indsigtsfulde var hans Raad. For den trængende tillukte han ikke sit Hjerte eller sin Haand. Trættekjer var han ikke, men at bortgive aabenbar Ret, gjorde han heller ikke gjerne. At stifte Fred var hans Lyst, og ikke sjelden gjorde han sig alvorlig Flid for at bielægge andres Tvistigheder. Arbejdsom og utrættelig var han, og selv handlede han stedse efter den Regel, han saa ofte gav andre: Opsæt det ikke til i Morgen, hvad du kan gjøre i Dag. Saa omtrent var hans Tænkemaade – hans Vandel iblant os.

Nu er han borte – men hvad de, som stode i nogen Forbindelse med ham – huuslig eller venskabelig – har tabt, siger bedst enhvers Følelse. Mange Beviiser nød han i Livet paa den Algodes naadige Forsorg – saaledes ogsaa nu i Livets Aften. Vel havde han i mange Aar et svagt Bryst, og ej noget stærkt Helbred. Men stille efterhaanden aftog dog hans Kræfter uden smertelige Fornemmelser.

Som Olien hentæres i Lampen, saa hentæredes sagteligen hans Levekraft. Nogenlunde rørig var han indtil de fire sidste Dage, som var al den Tid, han holdte Sengen. Svækkelsen tiltog da meere og meere indtil den 14de Februar sidst (1799) da han under gudelige Samtaler med en Nabopræst, og efter tagen Afskeed med hosværende, stille og roelig henslumrede i Dødens Søvn, hans Efterladte til megen Bedrøvelse.

71 Aar, 6 Uger og 2 Dage var hans Tid her paa Jorden.

Velsignet være hans Minde!

Christian Nielsen Krarup

blev født i Vindum præstegaard 5/1 1768 som næstældste søn af Niels Bygum Krarup og Sophie Lodberg, allerede 2 Aar efter døde hans mor; men han fik en god stedmor i Sophie Dorothea Schouboe. Han blev undervist i hjemmet af sin far og forskellige gode lærere, kom derefter i Aarhus latinskole, hvor hans farbror Thure Krarup var rektor, og tog studentereksamen. Efter at være blevet theologisk kandidat var han i nogle aar lærer for Ove Hoeg Guldbergs børn, og i taknemmelig erindring om denne mand, gav han sin ældste søn navnet Ove; derefter fik han præstekald og giftede sig 1796 med Kirstine Thomsen, med hvem han havde 5 børn.

Chr. Nielsen Krarup skal have været i besiddelse af mange kundskaber, og hans store energi fik ham til med iver at sætte sig ind i forskellige lærde materier, navnlig studerede han den i de tider ret ukendte lære om rationelt landbrug. Det er da intet under, om han til tider kunde være noget distrait; det fortælles saaledes, at han, som ellers plejede at ride rundt i sit sogn, en dag var kommet ud til fods, og, da han i sin lomme fandt en bog, som interesserede ham, satte han sig over skrævs paa et dige og læste i den. En bonde, som kom

kørende forbi, standsede og spurgte, om præsten ikke vilde age med; men, uden at se op fra bogen, svarede denne: „Nej tak, jeg rider!"

Da han engang havde været i kirke i Aarhus, saa han tilfældigt, at et skib, som laa i havnen, netop stod i begreb med at lette anker for at sejle til København, og, da han meget gerne vilde derover for at tale med forskellige mennesker, sprang han uden betænkning om bord. Da hans kone opdagede, at han var forsvunden, kunde tilfældige tilskuere heldigvis oplyse hende om, at han var paa vej til København.

Naar han engang skal have sluttet sin prædiken med de ord: „Og nu, kære venner, have vi i dag talt om Hør, næste Søndag, skal vi, om Gud vil, tale om Hamp", saa maa dette ses paa baggrund af den tid, i hvilken han levede, og hvor han havde sit arbejde blandt bønder. Disse kendte ikke nogen anden maade at dyrke jorden paa, end den, deres forfædre havde brugt gennem aarhundreder; redskaberne var upraktiske, kunstig gødning, foderurter o. m. a. var ukendte, landbrugsskoler og konsulenter fandtes ikke, neppe nok en forsamlingssal, hvor en eventuel foregangsmand kunde samle folk for at belære dem. Det kan i parentes bemærkes, at generalmajor C. F. Clasen oprettede landbrugsskolen Næsgaard aar 1800, med særlig henblik paa uddannelse af bondesønner; men først 50 aar senere begyndte der at melde sig elever – det var ingen let sag at raabe bønderne op. Naar saa hertil kom, at Danmark, som havde haft relativt gode aar i slutningen af 18. aarhundrede, kom i stor nød p. gr. af krigen 1801–14, saa det var nødvendigt at sætte alle sejl til for at klare de økonomiske vanskeligheder, hvad skulle saa en ivrig præst, som gerne vilde gavne sit land ved at bringe oplysning til sine landsmænd, gøre andet, end at belære dem der, hvor han kunde faa fat i dem – ved kirken. At dette blev paaskønnet paa højere steder, kan ses af, at Chr. N. Krarup foruden at være ridder af Danebrog ogsaa, ligesom sin far blev udnævnt til Konsistorial-assessor, en titel, som kongen gav til mænd, der havde gjort sig fortjent til at hædres, og at han ikke satte det materielle højere end det aandelige, kan ses af nedenstaaende begravelsestale. Han blev syg paa en rejse og blev ført til Constantinsborg, hvor han døde.

SØRGETALE

over Consistorialassessor Christian Nielsen Krarup, Ridder af Danebrogen og Sognepræst til Vivild og Veilbye i Aarhuus Stift, død paa Constantinsborg den 20. Juni 1833 af H. F. Blichfeldt

Det er ikke uden Ængstelighed og Undseelse jeg fremtræder for denne hæderlige og dannede Forsamling, for, paa min svage Faders Vegne at tale nogle Ord til den Mands Ære, hvis jordiske Levninger hvile under dette sørgelige Dække; thi baade blev det mig ikke forundt at gøre hans personlige Bekendtskab, saa jeg kun formaar at dømme efter andres Vidnesbyrd, og tillige er det første Gang i mit Liv, det blev min Pligt at tale offentlig ved en Højtidelighed som den, der i Dag har forsamlet os i Herrens Tempel. Men dette vil tillige tjene mig til Undskyldning i deres Hjerter, som med mig ville føle, at vor hensovede havde fortjent et bedre Minde end mit lidet Bekendtskab, min Ungdom og svagere Evne formaa at sætte ham.

Den højærværdige Herrens Tjener, hvis Støv jeg efter Embeds Medfør nu har indviet til Gravens Hvile, henhørte ingenlunde til det almindelige Slags Mennesker som vistnok ikke mindre agtværdige, naar de samvittighedsfuldt opfylder deres Pligter, men dog mere sparsomt udrustede af Naturen, ere bestemte til at virke indenfor en snævrere Kreds. Forsynet havde nedlagt hos ham herlige Evner: en levende omfattende Aand, en udmærket Hukommelse, stor Trang til Virksomhed. Disse Evner havde han fra sin tidlige Ungdom uddannet ved Læsning, Studering og Selvtænkning og derved indsamlet sig et betydeligt Forraad af Kundskaber, hvilke han ikke gemte for sig som en død Skat men søgte at anvende til det offentliges bedste. Dog vor forklarede besad ikke blot sjældne Aandsevner og ualmindelige Kundskaber, men dersom det Øjemed, at leve for at gavne, dersom den højeste Uegennyttighed, dersom Blidhed i Tænkemaade og en urokkelig Taalmodighed give Krav paa almindelig Agtelse og udgøre Særkendet paa en god Borger, paa en redelig, christelig og gudhengivende Mand, da fortjener Krarup disse Navne. I sin Ungdom beskikket til Ordets Tjener, opofrede han sig foruden til sit Kald som Religionslærer, fortrinligen til at erhverve sig Indsigt i Agerdyrkning, Kunstflid og alle Landhus-

holdningens forskellige Dele. Med disse indsamlede Erfaringer stræbte han utrætteligen at gavne, især paa den Tid, da en ødelæggende Krig Dag for Dag formindskede Fædrelandets Velstand og Indtægtskilder og berøvede det mange Tusinde Menneskers flittige Arme, der maatte omskifte deres fredelige Sysler med Sværdet for at værne om det betrængte Fædreland. Regeringen skænkede ham sin Opmærksomhed, og overalt var han til Stede, saa med egne Øjne, uddelte opmuntrende Belønninger for Flid og Vindskibelighed, søgte overalt at være nyttig med mundtlige Meddelelser, med Brevveksling og Skrifter, med Raad og Daad, saa der var ingen Del af Landet, hvor ej den afdøde selv eller hans Navn var kendt. Og alt dette gjorde han uden den ringeste Egennytte endog med betydelige Opofrelser fra sin egen Side, uden nogensinde at forlange Erstatning for sine lidte Tab: det var hans sødeste Løn, naar han formaaede at spore Frugt af sine patriotiske Bestræbelser.

I sit private Liv var han blid i omgang, velvillig og kærligsindet mod enhver, uden Fordringer for sin egen Person, og den Taalmodighed i Lidelser, som udmærkede ham gennem hele hans jordiske Vandring, viste sig paa den skønneste Maade under hans sidste Sygdom, thi ingensinde kom der en Ytring af Mismodighed eller nogen Klagelyd over hans Læber; han underkastede sig med fuld Fortrøstning sin himmelske Faders Vilje, og Gud gjorde hans Bortgang blid og rolig.

Miskendt af mange og ofte savnende Løn for sin Flid blev vore hedengangnes Dyder dog ikke uden fortjent Hæder. En del af hans Medborgere, der forstod at skatte hans Værd, agtede og elskede ham. Hans Konge havde beæret ham med sin Tillid; den ham tildelte Rang og det gyldne Kors, som prydede hans Bryst og nu ligger her paa den sorte Kiste, vidner om Landsfaderens Naade. Men vor afsjælede Medbroder var ogsaa sin Fyrstes trofaste Undersaat, hængte ved ham med sin hele Sjæl, og Maalet for den Rejse, paa hvilken Døden overraskede ham, var jo den at skue sin Konges Ansigt. Gud skænkede sin Tjener den Glæde, at han saa sine trende Sønner opvokse til duelige Mænd og i offentlige Embeder virke til Samfundets Vel.

Maaske ville adskillige mene, at vor forklarede Medbroder som gejstlig Embedsmand ikke stod paa sin rette Plads i Borgersamfundet. Dog hvo tør nægte ham dyb Følelse af sin Stands ærværdige Bestem-

melse, usminket Gudsfrygt, høj Ærbødighed for det Herrens Ord, hvis Forkynder han var indviet til at være og endelig Lyst til at gavne ogsaa i denne Henseende? Men hans virksomme Aand, hans brændende Iver for at afhjælpe Trang i en større Kreds, for at fremme Vindskibelighed, Industri, Husflid og derved forøge den almindelige Velstand, som han med Føje ansaa for Oplysningens nødvendige Betingelse, drev ham ud fra sit stille Hjem omkring i Landets Egne og levnede ham ikke stedse den fornødne Tid til at sørge for sin Menigheds aandelige Fornødenheder, saaledes som det fordres af den Herrens Tjener, der ene skal opofre sig til at befordre sine Menigheders aandelige og evige vel. Men derfor befriede ogsaa hans Konge, paa den Tid han betjente sig af vor hensovedes Indsigt til at fremme Almuens Tarv, ham fra Bekymring i denne Henseende ved at skænke ham en Medhjælper i Embedet, som han dog ikke beholdt længere, end til det atter blev ham muligt at overtage sit Embedes Pligter.

Det vilde for mange være en smertelig Følelse og maaske forurolige dem i deres Livs sidste Øjeblikke, hvis de skulde dø udenfor Hjemmet og jordes paa et Sted langt fra det, hvor de havde bestemt at sove, ved Ægtefælle og Børns Side, i Nærheden af dem, blandt hvilke de især havde levet og virket. – Men med Dig, vor forklarede Medchristen! var det anderledes: Du tilhørte ikke alene Dit egentlige Hjem, ikke alene Din Menighed; men Du tilhørte dit Fædreland; hvorhen Du kom indenfor dets Grænser tyktes Dig det var Dit Hjem, for det havde Du levet og arbejdet i Gerning, i Tale og Skrift, og du vidste vel, at hvor i Dannemark, det end behagede Gud, at Du skulde udaande dit sidste Suk, der vilde det og skænke Dig en Plet af Jord, hvor den trætte Vandrer kunde lægge sit Hoved til Hvile. – Maaske anede du ikke før i Dit Livs sidste Timer, at Din Vandring herneden var til Ende, men at Dit Støv skulde hen lægges i en fremmed Grav, voldte Dig sikkert ingen Bekymring. Gud vilde gøre Din Dødsstund stille og sorgløs; thi det var ikke blot blandt dem, der henhøre til Din Slægt, at Din Aand forlod det jordiske, men det var iblandt trofaste Venner, som kærligen plejede Dig, som elskede Dig og Dine Dyder, ligesom de elske alt godt og skønt, og sandeligen! Din Bortgang har iblandt dem ikke savnet en Taare eller Dit Minde en hæderlig Omtale. – Det er ikke alene fremmede, som maaske ikke kendte andet af Dig

end Dine Svagheder, der i Dag kolde og urørte ledsage Dig til Dit Hvilested; men ogsaa tvende af dine Børn, flere af Din Slægt og Dine Venner staa sørgende omkring Din Baare og ofre Din Erindring Vemods Taarer. Tanken herom være en Trøst for Din bedrøvede agtværdige Enke, en Beroligelse for Dine Børn, en Opmuntring for hver den, som det tyktes ilde, at Du ej skulde henslumre i Din Hustrus Arme og begraves iblandt dem, hvis Præst Du i en Række af Aar har været.

Snart skal Gravens Jord tilhylle Dine Ben, men Dit Minde vil dog leve iblandt os, og naar Vandreren gaar forbi Graven hist ude, da skulle vi sige: „Her er Christian Nielsen Krarups Grav. Mange have udrettet større Ting og gavnet deres Fædreland mere end han; men i Kærlighed til det og dets Konge og i Iver for at være det nyttigt vare faa hans lige!"

Fred med Dit Støv! Velsignet være Dit Minde!

Amen.

Provst
Ove Thomas Nicolai Krarup

* 1799 † 1862

Ove Thomas Nicolaj Krarup

blev født 19/12 1799 som ældste søn af Chr. Nielsen Krarup og Kirstine Tomsen. Allerede 7 aar gammel kom han bort fra hjemmet og blev sat i huset hos sin fars farbror, den barnløse rektor Thure Krarup i Aarhus. Herom har han selv fortalt sine børn, at han var meget glad, da forældrene tog ham med paa en køretur til Aarhus og paa besøg hos onkelen, og, da tanten spurgte, om han ikke gerne vilde blive hos hende, svarede han høfligt jo; men, da det viste sig, at forældrene kørte hjem uden at tage ham med, blev han meget fortvivlet og løb grædende efter vognen. Han havde det godt i rektorens hjem, og navnlig dennes anden hustru Frederikke Vorsøe var meget god imod ham; men han savnede forældre og søskende og livet paa landet, saa om aftenen gik han ofte ud af byen for at se ud imod det sted, hvor hjemmet laa. Han tog studentereksamen ved Aarhus latinskole, blev cand. theol., og allerede 1825 blev han sognepræst i Naur og Sir i Vestjylland. Her kom han i forbindelse med familien Tang paa Nr. Vosborg, blev forlovet med Niels Kier Tangs yngste datter Mathilde, og i 1826 holdt de bryllup. Fra Naur flyttede familien i 1837 til Ulfborg og i 1852 til Flødstrup ved Kerteminde. Det var en lang og besværlig tur gennem Jylland og tværs over Fyn; men nogle af sognets bønder stillede vogne til befordring af bagagen, fra Nr. Vosborg kom en karet med 4 heste, hvori provsten og provstinden tog plads med de mindste af børnene, og saa satte det lange tog sig i bevægelse og rumlede og skrumlede frem ad de daarlige veje ned igennem Jylland. Her gik alt dog godt; men, da man var naaet ud paa chausseen imellem Middelfart og Odense var kusken muligvis blevet træt eller hestene for lystige, for pludselig væltede kareten, provsten, provstinden, som havde den lille Theodor paa skødet, samt de to smaa piger Helene og

Nanna, som sad paa bagsædet, landede i grøften. Der var dog ingen større skade sket, der blev skaffet et andet køretøj, og Præsten var godt tilfreds med at holde sit indtog i sit nye sogn i en almindelig vogn i stedet for i en karet med 4 heste for.

Det maa bemærkes, at hans Plejehjem ikke virkede forstyrrende ind i Livsudviklingen. Rektorhjemmet havde ogsaa Tanker for Danmarks Fremtid, ja Rektor Krarup var sendt til Aarhus netop med den Opgave at foretage en omfattende Skolereform, saa Tidens pædagogiske Tanker har ofte været paa Bane ved Sammenkomster i Rektorhjemmet; maaske har en Grundtone i Overvejelserne gaaet ud fra, at aandeligt og legemligt Arbejde burde forenes og skaffe frem en Slægt med sund Sjæl i sundt Legeme.

Fremdeles opdagede den lille Ove her i Aarhus sit Fædreland set fra en ny Side. Det var i Krigens Tid, og han oplevede i sin Skoletid, at en Kaper blev af engelske Skibe drevet ind i Aarhus Havn, hvorfra nogle Kanonbaade gik ud og optog Kampen.

Der er talt saa udførlig om Barndommens Indtryk, fordi de var bestemmende for hele Livet. O. T. N. Krarup vedblev hele sit Liv at være en barnlig Natur med et modtageligt Sind, og vi vil efter hans Barndoms Indtryk se, hvorledes hans Gerning førtes ud i Livet. Han var en Handlingens Mand, hvis Kærlighed maatte give sig praktiske Udslag, og han var 1) Landmand, 2) kristen Præst og 3) Familiefader.

Det er sagt om Ove Th. Nic. Krarup, at han var en af slægtens bedste mænd, og de efterfølgende artikler vil give et billede af hans personlighed som menneske og som præst, samt af det store pionerarbejde han gjorde for at fremme landbruget. *Der vil nødvendigvis blive nogle gentagelser;* men det vil være til skade for helhedsindtrykket, om artiklerne forkortes.

I Tidsskrift for Landøkonomi 1862 skriver redaktionen som indledning en længere artikel i anledning af Ove Th. Krarups død.

Danmarks Agerbrug har lidt et smerteligt Tab; en af de Mænd, der i Gjerning, Skrift og Tale arbeidede meest paa dets Udvikling er uventet reven bort og vil efterlade et Savn, som i dette Øieblik ikke kan erstattes.

Endskjøndt fremrykket i Alder udviklede han en sjelden Virksomhed, og fulgte med ungdommelig Iver og Interesse enhver Sag, hvorved Agerbruget kunde fremmes, lige til de sidste Dage af hans Liv. Hans Død kom derfor hans Venner aldeles uventet, da han om end svag af Helbred var i Besiddelse af en indre Energi, der lod dem haabe, at Aandens Kraft endnu i mange Aar skulde kunne beherske det sygelige Legeme. Han blev misforstaaet af Mange, og det er derfor kun en Taknemmeligheds og Kjærligheds Gjeld vi afbetale, naar vi i de efterfølgende Linier ville stræbe efter at stille hans Virksomhed i det rette Lys, om vi end efter dette Tidsskrifts Natur nærmest maae indskrænke os til at betragte den landoekonomiske Side deraf.

Ove Thomas Nicolai Krarup var født den 19de Decbr. 1799 i Aale Præstegaard ved Horsens. Han stammer fra en jydsk Familie; hans Oldefader Christian Krarup var Eier af Gaarden Deibjerglund imellem Varde og Ringkjøbing og er nærmest at betragte som Stamfader for den nu vidtudbredte Krarupske Slægt. Efter et Familiesagn skal den egentlige Stamfader have været en – formodentlig svensk – Bondekarl, der i Slutningen af det 16de Aarhundrede, rimeligviis ved den skotsk-engelske Konge Jakob den 4des Giftermaal med Frederik den Andens Datter Anna, som Soldat kom til Skotland, giftede sig der med en ung velhavende Pige, og vendte efter hendes Død med en betydelig Formue tilbage til Fædrelandet. – Kun 7 Aar gammel kom Ove Krarup i Huset hos sin Faders Farbroder Professor og Rector Thure Krarup, og vedblev efter dennes Død 1808 at boe hos hans efterladte Enke indtil han 1818 demitteredes fra Aarhuus Skole og blev Student med bedste Charakteer. Under temmelig trykkende Forhold arbeidede han nu videre ved Universitetet, og underkastede sig i Oktober 1823 den theologiske Embedsexamen med Characteren laudabilis, hvorefter han begav sig tilbage til Jylland.

Hans Fader Consistorialassessor, Ridder Christian Nielsen Krarup var Præst i Vivild og Vejlby Sogne ved Aarhuus, og levede her et virksomt og opofrende Liv for sin Menighed; men en længere Svaghed havde dengang formindsket hans Kræfter, saa at Sønnen overtog endeel af hans Forretninger samtidig med at han var Huuslærer paa Løvenholm. Allerede ned 2den Marts 1825 blev han imidlertid kaldet til Sognepræst i Naur og Siir ved Holstebro, i Udkanten

af den store jydske Hede. Paa den nærliggende gamle bekjendte Herregaard Nørre Vosborg fandt han i afdøde Kammerraad Niels Kjær Tangs yngste Datter Susanne Mathilde den Hustru, der i 36 Aars Ægteskab trofast stod ved hans Side i gode og onde Dage, gjorde ham Livets Solskin dobbelt blidt og bar Modgangens halve Byrde. Det unge Ægtepars kraftige Virksomhed og ufortrødne Arbeide begyndte snart at forandre Naur Præstegaard i enhver Henseende; de lave og smaa Værelser bleve vel uforandrede, men den store øde „Kaalgaard" blev inden kort Tid forandret til en venlig Have, og den skarpe, sletdyrkede Mark blev ligeledes og i Særdeleshed Gjenstand for den kraftigste og omhyggeligste Behandling saa at Præstegaarden paa den brune Hede snart blev til en Mønstergaard for hele Omegnen. I Halds Beskrivelse af Ringkøbing Amt (1833) finde vi ogsaa allerede den unge Præstemand nævnet som en af Egnens bedste Agerbrugere; „han bruger" hedder det „et godt Sædskifte med Kartofler og andre rensende Frugter, og anvender forbedrede Agerdyrkningsredskaber."

Med hvor stærke Baand end Krarup ved sin Virksomhed og Menighedens Kjærlighed var knyttet til Naur, gjorde Børneflokkens hurtig stigende Antal det dog til en Nødvendighed for ham at søge Forflyttelse til et større Kald. Dette blev ham ogsaa til Deel, da han den 26de Septbr. 1837 blev kaldet til sin Hustrues Fødeegn, det venlige og af en vestjydsk Egn at være usædvanligt smukke Ulfborg. Om der end ikke her som i Naur maatte begyndes fra aldeles bar Bund, stod der dog meget tilbage at udrette. Den nylig anlagte Have maatte beskyttes ved Læbelter, forbedres ved Frugttræer og forskjønnes ved Anlæg; de sumpede Steder paa Marken maatte udtørres, de sandede og grusede bringes under Dyrkning, Engen blev overrislet, Agerjorden merglet, og hans 14aarige Ophold paa Stedet gjorde det til noget ganske andet end da han overtog Embedet .

Opholdet i Ulfborg faldt i Krarups bedste Manddomsaar, og det er ogsaa i denne Tid at hans vigtigste offentlige Virksomhed ligger. Hans Dygtighed, Kundskaber, Arbeidsomhed, hans store Interesse for Alt hvad der kunde tjene til Fædrelandets Gavn og fremfor Alt hans redelige, uegennyttige og opoffrende Characteer maatte gjøre ham velskikket til offentlige Hverv. Allerede 1831 var han bleven Tiendecommissair og den 27de Decbr. 1846 udnævntes han til Provst for

Ulfborg, Vandfuld og Skodborg Herreder; den 13de Octbr. samme Aar havde Kongen hædret ham ved at gjøre ham til Ridder af Dannebrogen. Ved hans Medborgeres Tillid valgtes han til Formand for Holstebro landoekonomiske Selskab, Medlem af Ringkjøbing Amtsraad, Medlem af Holstebro Sparekasse, Formand for en stor og udbredt Læseforening og mange andre Tillidsposter. Hans Virksomhed i disse Aar ville vi nedenunder faae Lejlighed til nærmere at omtale.

Da Alt, hvad han tog sig for, blev besørget med samme Samvittighedsfuldhed, er det indlysende, at Arbeidet bestandig maatte voxe, og snart blive altfor byrdefuldt for hans Kræfter. Hvor meget end derfor hans Venner maatte beklage at skulle skilles fra ham, kunde de ogsaa af denne Grund ikke andet end lykønske ham, da hans Ansøgning om det mere indbringende Embede Flødstrup og Ullerslev Pastorat ved Kjerteminde blev bevilget den 27de Februar 1852. Hans nye Menigheds Kjærlighed blev ham snart til Deel i ligesaa rigeligt Maal som de tidligere, men ogsaa i Henseende til travl Virksomhed blev hans nye Stilling kun en Fortsættelse af de foregaaende. Deels tillod hans store Arbeidsiver ham ikke at hengive sig til den Rolighed, Alderen ellers synes at fordre, deels behøvedes en overordentlig Kraftanstrængelse for at bringe Præstegaarden ud af den forsømte Tilstand, hvori den befandt sig. De tildeels faldefærdige Bygninger bleve for største Delen erstattede ved nye, solide og hensigtssvarende, og de under en lang Forpagtning udpiinte og slet drevne Jorder maatte ved betydelig Anstrængelse og Bekostninger bringes i en tidssvarende Kultur og bleve i Løbet af faa Aar merglede, medens tillige en ny Besætning anskaffedes af fortrinlige vestjydske Køer.

Dog herved kunde Krarup ikke blive staaende. Efter engelsk Mønster og med Bistand af sin nu afdøde Søn, Lieutenant og Landinspecteur Christian Krarup, anlagde han 1857 og 58, samtidig med at Drainingen blev gjennemført, sit bekjendte Vandingsanlæg, hvoraf han har givet en Beskrivelse i „Bemærkninger om vort danske Agerbrug" P. 58–62. Det var et Arbeide, der krævede de mest storartede Opoffrelser og rammedes af gjentagne haarde Uheld, men dog tabte han ingensinde enten Mod eller Haab. Lige til sin sidste Tid vedblev han stadig lige ivrig og lige begeistret at tale og virke for det danske Landbrugs Fremme. Det var hans Livs Formaal at levere Landmanden

et Exempel, for at hans Fædreland ogsaa med Hensyn til sin vigtigste Erhvervskilde værdig kunde hævde sin Plads, og han blev trods al Modgang og alle Skuffelser sit Formaal tro til Enden, glædende sig ved ethvert Vidnesbyrd om, at hans Virksomhed fulgtes med Interesse. Man kunde vanskeligt berede ham nogen større Glæde end ved at besee hans Agerbrug, hvorved han altid var en forekommende Cicerone, beredt til at meddele enhver mulig Oplysning. Herom kunne de Mangfoldige aflægge Vidnesbyrd, der enkeltviis eller i Selskaber besøgte den venlige og hyggelige Flødstrup Præstegaard for at besee Vandværket. Endnu kun omtrent en Uge før sin Død havde han den Glæde, at modtage et Besøg af 50 Landmænd fra det vestlige Lolland.

Ligesom det overhovedet laae i hans hele Virksomhed ved Forsøg at finde det Rette, saaledes var det navnlig med Hensyn til Kunstgjødningen at han ufortrødent anvendte dette Princip. Det var interessant at følge med ham, naar han spændt og opmærksom betragtede de forskelige Forsøgspletter, der i et større Antal end det egentlig var smukt befandt sig rundt om paa Havens Plainer. Med Liv og Lyst udviklede han da sine Erfaringer med Hensyn til de forskjellige Gjødningsarter, deres Virkninger paa den ene og den anden Slags Jord, under disse og hine Forhold, deres Rentabilitet, deres Betydning for denne eller hiin Kornart o. l. Al den Tid, hans vidtløftige Embede og hans Studeringer levnede ham, tilbragte han gjerne i Marken med at undersøge og sammenligne, ligesom han naturligviis passede paa ved Folkenes Arbeide, at Alt skete til rette Tid og navnlig at saavidt muligt Intet blev for sildigt besørget.

Hans udbredte praktiske Virksomhed under Opholdet i Ulfborg forhindrede ham i at fortsætte den literaire Virksomhed, han allerede havde begyndt i Naur ved nogle Bidrag til det af hans Broder N. B. Krarup redigerede „Ugeblad for den danske Bonde". I Flødstrup begyndte han derimod atter at optage den afbrudte Traad ved endeel Artikler i „Ugeskrift for Landmænd" og endelig ved sin første og eneste Bog: „Bemærkninger om vort danske Agerbrug, Kbhvn. 1861", der fremkaldte en livlig Polemik. Det Ugeblad, han havde bestemt at udgive under Navn af „Den danske Bonde", udkom aldrig, da han døde 12 Dage før det første Nummer skulde udkomme.

Det var den 19de Juni 1862 at hans virksomme Liv afbrødes, og den paafølgende 27de Juni stededes hans Støv til Jorden. Et meget stort Liigfølge bevidnede ved sin Nærværelse den Afdøde sin Agtelse, og i de 5 Liigtaler udtaltes den Kjærlighed, han havde forstaaet at indgyde sin Omgivelse. Uagtet tunge Sorger vare gaaede over hans Hoved i de sidste Aar, navnlig ved Tabet af hans to ældste Sønner, bevarede han dog til det sidste det samme elskelige Sind, vi ovenfor have forsøgt at skildre, og som foranledigede en af Landets meest anseete og fortjente Gejstlige til ved Graven i nogle Afskedsord fra den Afdødes Embedsbrødre at sige: „Han var den Bedste af os Alle."

Til denne Oversigt over Provst Krarups Liv, have vi væsentligst benyttet nogle Optegnelser fra en af hans Nærmeste.

I samme blad skriver grev Schulin:

Krarup var Præst i Ulfborg, da jeg i 1843 kom til Ringkøbing Amt. Jeg lærte ham at kende dels ved hans Stilling som Formand i det landøkonomiske Selskab, dels lidt senere som Medlem af Amtsraadet. Hans Plads som Formand for det landøkonomiske Selskab udfyldte han til Fuldkommenhed. Under hele hans lange Styrelse var dette Selskabs Virksomhed meget stor og dets Møder meget interessante, hvilket aabenbart kom af den store Begavelse, som Krarup var i Besiddelse af. Som Medlem af Amtsraadet var han mindre paa sin Plads, da han holdt for lidt fast paa sin Mening. Kunde man ikke ad anden Vej faa ham fra en fattet Mening, saa behøvede man blot paa en eller anden Maade at slaa paa hans gode Hjertes eller Medlidenheds Strenge. Mange vil kalde dette og meget andet hos Krarup Svaghed, men jeg og enhver, som kendte ham nøjere, véd, at Grunden til denne Eftergivenhed egentlig var hans egen uhyre Beskedenhed. Han forudsatte altid, at hans Kontrapart, hvem det saa end maatte være, kunne have Ret. Foruden denne sjældne Beskedenhed havde Krarup en anden maaske endnu sjældnere Egenskab. Han var blottet for al Forfængelighed. Jeg har aldrig kendt noget Menneske, der var saa lidt forfængelig som han. Naar han talte om de Ting, der interesserede ham, som f. Eks. i sin Tid om Engvanding eller nu senere om Vanding med Gødningsvand, eller naar han glædede sig over, at hans Virksomhed i disse Retninger blev paaskønnet, saa var der i saadanne Øjeblikke ikke no-

get Gran af Forfængelighed eller Selvfølelse hos ham, men hans Tanke var ligefrem den: „Det er godt, man gør megen Stads af denne Ting, thi saa udbredes den til almindelig Nytte og Gavn."

Hans Virksomhed som Landmand interesserer Læseren af det landøkonomiske Tidsskrift vistnok mest, men jeg haaber ogsaa, at i det mindste nogle ville glæde sig ved at høre, at Krarup var ikke mindre Præst, end han var Landmand. Ja han var langt mere eller, om man hellere vil det, kristelig Mand end Landmand. Derfor maatte altid de landøkonomiske Konversationer vige Pladsen, naar vi, som ofte var Tilfældet, kom ind i en religiøs Materie. Men heraf kom det ogsaa, at skønt der jo var nogle, som stiklede paa hans Landbrugsvirksomhed og mente, at han prædikede bedre over Køer og Kartofler end over Kristendom, saa nød han dog blandt Præstestanden, ja blandt den bedste Del af denne, høj Agtelse og fuldkommen Respekt som Præst og Provst. Naar jeg i denne Retning skal sige min Mening om ham, saa tror jeg ikke, han var meget Theolog, men mere ren og bar Kristen. Af denne hans fuldkomne Kristelighed kom den Egenskab hos ham, som mange vil betragte som en ligefrem Fejl, nemlig hans tilsyneladende Letsindighed med Hensyn til hans Formue. Han var saa aldeles gennemtrængt af Guds Ord, at „Gud klæder Liljerne paa Marken", saa han ligefrem antog det for en Synd at undlade et eller andet almennyttigt Foretagende af Hensyn til eget muligt Tab. Jeg har hørt den Dom over ham, at han vel var en stor Theoretiker, men en daarlig praktisk Landmand, og de dømmende er straks kommen med det Argument: „Hvad tror De, der kommer for virkelig Fordel ud af hans Vandinger ved Flødstrup, tror De, der kommer Renter ud af de nedlagte Penge?" Jeg svarede herpaa med den fuldeste Overbevisning: „Ja, faar Krarup Tid til at høste Frugten deraf, saa vil han faa store Renter af sine Penge." Denne Overbevisning er støttet paa, at jeg kendte ham meget mere som praktisk end som theoretisk Landmand. Hans Landbrug i Ulfborg var saa praktisk indrettet, at det gav ham en meget stor Indtægt. Han havde dér mange landøkonomiske Jern i Ilden, men der brændtes ingen for ham. Det forunderlige i den Retning var, at han saaledes kunde opdrage eller næsten inspirere sine Avlskarle, saa at de, selv naar han i hele Maaneder knap kom i Marken paa Grund af Provste- og andre Forretninger, holdt alt i Gang

paa den mest fuldkomne, rationelle Maade. De troede ligefrem paa ham.

Hvad nu hans mere specielle Fortjeneste af Landbruget angaar, saa var han egentlig den første i den Egn af Landet, og jeg tør næsten sige i hele Landet, som gennemførte Rodfrugtdyrkning i det større; jeg mener Dyrkning til Kreaturføde af Roer, Kaal o. s. v. Jeg har aldrig før set saadanne Marker med Rodfrugter som hans i 1843. Dengang var der ingen anden i Amtet, som havde dem, nu er der ganske vist meget faa Bønder i Amtet, som ikke har mindst nogle Skæpper Land med Rodfrugter i Marken. Denne Fremgang skyldtes væsentligst Krarups Virksomhed. Omtrent i 1844 begyndte den store Interesse for Engvanding at udbrede sig. Krarup var som altid ogsaa ved denne Sag første Mand paa Pladsen. Han anlagde ved Ulfborg Præstegaard et af de smukkeste Enganlæg, som havdes der i Egnen. Han var egentlig Hovedmanden med at faa et Aktieselskab i Gang, hvorefter Hedegaarden Søbygaard blev købt, for samme Sted at gøre et større Enganlæg. At Planen i pekuniær Henseende mislykkedes, var ikke Krarups skyld, men hidrørte fra Forholdene, idet en saadan Gaard ikke kan drives fordelagtigt ved Forvalter. Den i og for sig fornuftige Idé at bruge de store Strømme, som hidtil kun havde forvoldt Skade og Besværligheder, til Kanaler og hermed i Forbindelse staaende storartede Engvandingsanlæg i Lighed med, hvad der sker i Belgien og Italien, undfangede først Krarup, og han i Forening med Amtmanden, Grev Schulin, bragte det ved Kong Christian den Ottendes store Interesse for denne Sag, dog til en Begyndelse, nemlig til, at Skjernaaens Opland blev nivelleret, hvoraf fremgik, at den i hele sit Løb dominerede et Areal af ca. 20 Kvadratmile. Den 13. Oktober 1845 blev Krarup ved Kongens Besøg i Vestjylland udnævnt Til Ridder af Dannebroge, hovedsagelig fordi Kongen anerkendte hans store Fortjenester af Landbruget. Omtrent paa samme Tid deltog han med en Del andre i at fremme Hedeopdyrkning ved den paa Egnen brugelige Svelling eller lette Afbrænding af Tørveoverlaget. Han sagde spøgende engang til mig: „Vi tvinger Jorden ved Ild og Vand til at give noget af sig." Han havde i det hele en stor Gave til, naar han saa en eller anden Fremtoning, navnlig i landøkonomisk Retning, da at se, hvad godt der var ved den, og hvorledes den i alt Fald kunde forandres til noget

godt. Som et Eksempel herpaa skal jeg anføre, at han af Hedebondens almindelige Drift med en stadig Afveksling af Spergel og Rug for en Del af sin Præstegaards Avling, som var meget let Jord, udfandt den mest hensigtsmæssige Drift med Spergel, dels til Høst, dels til Nedpløjning, og saa Rug, hvilken Drift han fortsatte under hele sin Besiddelsestid, og hvorved denne slette Jord ikke alene gav ganske frappant gode Afgrøder, men hvorved Jorden endog mærkelig forbedredes. Med Hensyn til Kvægavlen kan man ikke alene sige, at han var en sjælden dygtig Opdrætter, men han var, hvad man ikke kunne sige om mange i den Egn, fuldkommen fordomsfri, saa at han kun saa paa, hvad der var det bedste uden Hensyn til, om det var jydsk eller andet Steds fra.

Naar jeg nu hertil føjer, at han i sit Familieforhold var den mest elskelige Mand, som jeg har truffet paa, saa tror jeg at kunne slutte med, at han i det hele var en fuldkommen Hædersmand.

Arbejdet, som Provst Krarup havde at gøre, var imidlertid blevet overordentligt stort. Han havde i de sidste Aar ikke Kapellan og vilde ikke lade sig overtale til at antage en ny. Ligeledes trykkede den betydelige Gæld, han havde maattet paatage sig. Han følte sig derfor tidt trykket, men dog hørte man ham aldrig klage, som han altid helst delte Glæden med andre, men beholdt Sorgen for sig selv.

I Begyndelsen af hans sidste Leveaar ramtes han og hele Familien igen af en tung Sorg, idet hans ældste Søn, cand. theol., Adjunkt og Bibliothekar i Flensborg, Niels Tang Krarup, døde, efterladende sig Enke og to smaa Børn. Han bar Sorgen med sand kristelig Taalmodighed og Frimodighed og var hele Familien til Trøst. Han holdt selv Ligtalen over sin Søn og ytrede blandt andet deri, at han selv tidt havde ønsket at dø, men takkede dog Gud for hver Dag, Gud gav ham at leve. Hurtigere end nogen havde ventet, blev dette Ønske om Ro opfyldt. I Begyndelsen af Juni Maaned følte han nogen Svækkelse, men ingen antog det for videre farligt. En lollandsk Landboforenings Besøg glædede ham meget; han viste Deltagerne omkring og talte paa sin sædvanlige livlige Maade. Uagtet han efter at have fulgt dem omkring til forskellige Steder i Egnen og taget Afsked med dem i Nyborg følte sig meget træt, besøgte han dog Dagen efter flere syge og gamle i Sognet, læste saa den næste Morgen med sine kære Konfirmander og gik

derpaa til Alters. Men da han kom hjem, maatte han gaa til Sengs, og en Uge efter – den 19. Juni 1862 – døde han, omringet af sin sørgende Familie. Han døde, som han havde levet, i Jesu Navn, og „Jesus" var det sidste Ord, han udtalte i denne Verden.

Hans Død udbredte Sorg i en vid Kreds. Hans Embedsbrødres Kærlighed fremlyste af de mange kærlige Taler, der holdtes ved hans Kiste, og hans Sognefolk ønskede endnu at vise, hvor stor Pris de satte paa ham ved at sætte en Mindesten paa hans Grav. Hans Liv var Kærlighed og vil blive ihukommet med Kærlighed af alle, der have kendt ham. Hans Aabenhed, Munterhed og Velvillie vandt hurtigt dem, han kom i Berøring med, og hans Trofasthed, Ydmyghed og Kærlighed gjorde ham bestandig kærere for dem, der stod i nøjere Forhold til ham.

Og endelig skriver apoteker Jens Lind i „Meddelelser om familien Krarup:"

> Jeg kan ikke slutte disse agrarhistoriske Studier over de gamle Præster uden at værge mig mod den Indvending fra Læseren, at de eensidigt har beskæftiget sig med deres Landbrug. Men Sagen er den, at de var først og fremmest Præster og forsømte intet af deres Embede. Deres gejstlige Virksomhed har ofte været omtalt her i Meddelelser. Man har ogsaa kaldt dem Rationalister, med den ringeagtende Klang i denne Betegnelse, som deres Modsætning – Grundtvigianerne – helst lagde i denne Betegnelse.
>
> Den Sag kunde jeg have ladet ligge, dersom jeg ikke netop i Anledning af disse Undersøgelser havde faaet et meget godt Bidrag til Ove Krarups Karakteristik i Hænde, hvilket fortjener at kendes; det er en Udskrift af Ulfborg Kaldsbog, meddelt mig af Provst K. M. Kristensen i Ulfborg, og er fremkommet i Anledning af, at 131 Præster i 1839 havde udtalt sig for Mynster imod Grundtvig og ønskede Ove Krarups Medunderskrift. Han skriver (med sin ret ulæselige Haandskrift):
>
> „Jeg deler med de underskrevne Herrer den inderligste Taknemmelighed mod Biskop Mynster samt Ønsket om Ritualforbedringens heldigste Udførelse; – men jeg deltager nødig i det taabelige (tarvelige? eller talrige?) Angreb paa gl. Grundtvig, hvis

sjældne Personlighed og høje Fortjenester jeg ønsker aldrig at glemme, – og har derfor ikke underskrevet Adressen."

Denne Udtalelse viser ham som den selvstændige Mand, der ikke bøjer sig for Flertallets Mening, men staar sikkert paa egne Ben, og forstaar til fulde at finde det Gode hos andre, lige saa vel i sin Embedsvirksomhed som i sin Landbrugsvirksomhed.

J. Lind.

En Sønnesøn skriver følgende:

Angaaende Tiden i Naur kan siges, at Ove Krarup tog Arbejdet op, hvor andre lod det ligge. Præstegaarden var mager og forsømt, men det laa ikke for ham at lade Hænderne synke. Med smaa Midler tog han fat og drev sin Gaard op, saa at den kunde kaldes en Mønstergaard. Da han flyttede til Ulfborg, var hans Navn velkendt; han fik her fat paa en bedre Gaard i en mere frugtbar Egn, og han drev Gaarden godt, ja saa godt, at han sattes til at være Leder for andre. Han blev Formand i Egnens landøkonomiske Selskab, og han skilte sig saa godt ved Opgaven, at han valgtes ind i Amtsraadet.

Hans Betydning for Landbruget var særlig, at han med Barnets Umiddelbarhed greb det rette i de nye Tanker. Saaledes var han vistnok den første, som i Jylland brugte Foderroer, og han var vistnok ogsaa en af de første, som ydede Græsmarken Pleje. Saa kom Spørgsmaalet om Engenes Vanding frem. Her aabnede sig rige Muligheder, thi kunde der skaffes Vand, saa havde man det i sin Magt at forvandle enhver Hede til god Agermark, ja hvis man havde Gødning, kunde en saadan Kunsteng indbringe langt mere end gammel Agerjord. Selvfølgelig maatte dette forsøges, og snart forbavsedes Folk ved at se, at den saakaldte Støvleeng bragtes op til at give ca. 40 Læs Hø mod tidligere 14 Læs.

Men den barnlige Natur har ikke let ved at bedømme en Sags Vanskeligheder. Dette viste sig her, thi Forsøg med Engvanding i større Stil gik mindre godt. Det var jo naturligt at frembringe en Eng, som var Alminding, saa at hver Mand havde sit Engskifte, og i den Anledning købtes Hedegaarden Søgaard. Her gav man sig til at planere, gra-

ve Kanaler o. s. v., men de til Raadighed stillede Pengemidler slog ikke til, og Selskabet opløstes.

Ved Ankomsten til Fyen fik han fat paa Jord af en ganske fortræffelig Godhed. Hver Pind, som plantedes, slog Rod og skød frem, og da først Gaarden, som var slemt udpint, atter var kommen paa Fode, vældede det frem med Græs og Korn. O. T. N. Krarup vilde, om han havde kendt den, gjort Sætningen til sin Ejendom, at Jordens Ydeevne er ubegrænset – han handlede i hvert Fald efter denne Sætning. Hvorledes da sætte langt mere Kraft paa? Her frembød Gødningsvand sig som Hjælpemiddel. Naar jeg har i Nutiden set Landmænd samle med Omhu paa Gødningsvand, bygge Ajlebeholdere og agte Ajlespredning som et vigtigt Arbejde, maa jeg tit tænke paa den gamle Præst, som 50 Aar forud gik bag sin Vandingsvogn og gav Folkene Anvisning til at bruge den; thi han var forud for sin Tid.

Saa kom Sønnen Christian hjem og fortalte, at i Skotland var man inde paa lignende Tanker, men der brugte man Pumpeværker, og saa kunde man anvende Gødning, naar man vilde, uden at frygte for, at Spredningen skulde gøre Skade.

Tanken fandt straks Jordbund: Havde man et saadant Pumpeværk, kunde en gunstig Regntid om Sommeren benyttes, saa behøvedes ikke Sorg over, at Sæden stod i Stampe, den kunde i Stedet vinde ny Kraft. Nu stod kun tilbage at skaffe Pumpeværket, og det blev anlagt med vidtløftige Rørledninger ud over Marken.

Hvor vidt man naaede frem, vises af det lille Træk, at man paa Præstegaardens Mark fra først i Maj til først i Juli kunde føde 30 Køer og 6 Heste paa 7 Tdr. Land Græsmark + 2 Tdr. Land med Vikkehavre; men Krarups Død allerede 1862 hindrede, at man høstede Frugterne. Og Bekostningerne var for store, saa at Anlæget bragte ham nær til økonomisk Ruin.

Dog maa tilføjes, at i 1857 var Pengekrisen, og da blev Pengene dyre.

Hvorledes var han som Præst? Hans Ungdom faldt i en meget tør Tid, og han har næppe faaet meget Udbytte af Aarene ved Universitetet. Det har været paafaldende, at der i Familien er bevaret Fortællinger om hans Barndom og om hans Manddoms Gerning, men fra hans

Ophold i Hovedstaden, hans Omsorg o. s. v. fortælles intet. Det forlyder, at han besøgsvis har færdedes hos Familierne Caroc, Begtrup og Møhl, men der er vist ikke Tale om aandelig Paavirkning. Paa Universitetet var Professor Clausen en opgaaende Stjerne, og ved Attestatsen udtalte han til O. T. N. Krarup: „Per bene mihi respondisti," men deri maa ikke lægges, at Krarup var i særlig Forstand hans Discipel. Vistnok kom han som Præst til Naur uden at kende Kristendom som Livsmagt.

I Naur og Sir fandtes endnu – lykkeligvis – hellige fra de gamle Tider. Disse Folk fandt snart deres unge Præst, og han fandt hen til dem. Og mens ofte den Tids Præster fremstilles som Modstandere af troende Forsamlingsfolk, gik det her modsat. Ved sit sanddru Sind og sin store Modtagelighed gik her Præsten i Lære hos sine Sognefolk; den virksomme unge Mand sad i de lave Bondestuer og lod sig undervise af dem, der havde oplevet og erfaret, hvad Livet i Gud betyder, og ved Guds Naade fandt han selv sin Frelser, og han fortrød det aldrig.

Som ung, gudfrygtig Præst kom han i Forbindelse med sin prægtige og elskelige Hustru, Susanne Mathilde Tang fra Nørre Vosborg. Hun tilhørte en Familie, som var knyttet til Tidens Livsbevægelse og havde Forbindelse med Brødremenigheden, og en Datter fra Vosborg, Christine Tang, senere gift med Grosserer Meinert i København, gik i Skole i Christiansfeld. Mathilde Tang blev ham en trofast Hustru, saa det viste sig her som altid, at Gudsfrygt er nyttig til alle Ting.

Som Provst, hvilken Stilling O. T. N. Krarup udnævntes til som Præst i Ulfborg, viste han Forstaaelse for de helliges Kamp og Nød. Som Provst og muligvis som Amtsraadsmedlem var han engang i Holstebro og stod paa Torvet sammen med andre Herrer. Nogle hellige Bønder var stævnede for Retten, fordi de havde deltaget i Forsamlinger. De mindedes længe, at Provsten slog ud med Haanden, og at han talte højt. „Det er en Skam," sagde han, „at saadanne Folk skal plages og forfølges."

Hans egen Forkyndelse kan karakteriseres ved: Han var glad ved Jesus, og hans Aand frydede sig i Gud sin Frelser. Det var Naaden i Kristus, som han drog frem, at vi maa takke Gud, fordi han gav os Jesus til Frelser. Det var godt at være, hvor han ledede Gudstjenesten,

og fra forskellige Sider haves Vidnesbyrd om, at naar han lyste Velsignelsen over Menigheden, da skinnede hans eget Ansigt med en forunderlig Glans.

Som Provst fik han med Børnene at gøre. Og han kom dem langt nærmere end Provster i Almindelighed; han stod for dem som levendegjort Kristendom. Saaledes mindedes han i hvert Fald af den fromme Prof. Madsen, død som Biskop i Sjælland. Altid var Kristus med ham; han levede i ham og – døde i ham. Da han laa paa Dødslejet og delvis var fra sin Bevidsthed, frydede det ham at høre sine Børn synge den gamle Salme:

Gud Helligaand, i Tro os lær
vor Frelsermand alene
af Hjertet ret at have kær.

Hvorledes var da Hjemmet, som han dannede.

Det var frit, muntert og gæstfrit, og der blev tilført Hjemmet rig Velsignelse ved, at det stod aabent for alle dem, som vilde bringe deres Folk og Land noget godt og ikke mindst for dem, der bragte noget med sig fra Guds Rige. Af kendte Mænd, der hørte til Hjemmets nære Venner, kan nævnes Præsterne Birkedal og Mau.

Børnene havde fuld Tillid til deres Fader og gik sikkert til ham med alle deres Sorger; O. T. N. Krarups barnlige Væsen og Færd passede i det hele godt med den stilfulde Tone, som hans Hustru bragte med fra det vestjydske Herregaardshjem.

At han for Børnene stod som alles Beskytter, viser følgende Træk: O. T. N. Krarup havde i sin Seng en lille Hund, da han led af kolde Fødder. En Dag kom en Gæst, som skulde overnatte, og han bragte en Hund med sig. „Fader," sagde en af de smaa Sønner, „skal den fremmede Hund ogsaa ligge i din Seng?" Intet faldt mere naturligt for hans Tanke, end at Fader maatte særlig have omsorg for den hjemløse Hund, og da han selv delte Seng med Faderen, har han aabenbart gruet lidt for den Mulighed, at hans Faders store Hjerte kun kunde byde den fremmede Hund Husets allerbedste Leje.

Hvad Hjemmet har været, kan ses paa Børnene. De lærte tidlig at komme i Arbejde, og de arbejdede for deres Folk og Land. Christian Krarup er alt nævnt. Han var afholdt som Officer og havde god Evne

til at styre de urolige Kulsviere, men han var mere end Soldat. Før Krigens Udbrud ledede han som Engvandingsmester en større Arbejdsstyrke; som Krigsmand maatte han jo overlade det paabegyndte Arbejde til andre, men da hans Ledelse ophørte, gik Arbejdet helt i staa.

Ingeniør P. Krarup stod som frivillig Soldat 1864 i Aarøes Korps, og som 80 Aar gammel tog han under den store Verdenskrig det store Arbejde paa sig at være Direktør i et Selskab, som ville opdyrke et Areal af Jyllands Heder.

Fr. Krarup var ogsaa Frivillig i 1864; han lod sig uddanne til Officer, og det var en af hans Livs Sorger, at han ikke naaede saa vidt frem, at han fik Lov at kæmpe personligt for sit Land.

I det Hele kan siges om Døtre og Sønner, at de blev aldrig kolde i deres Hjerter; de slap ikke Haabet om Danmarks Fremtid, de mere troede med Haab mod Haab.

Derfor kan sluttes: Velsignet være det gode Hjems Minde.

En Sønnesøn.

Da nedenstående brev giver et smukt billede af min farfar, synes jeg, det vil være rimeligt at lade det følge efter beretningen om hans liv og virke. Den unge mand, som han hjalp på gled er den senere højskoleforstander i Høng, Anders Jørgensen, og brevet er skrevet af hans datter gift med professor L. Hansen Larsen.

Kære familie på Stægers Allé.

Alt for sent kommer vor tak for det skønne samvær hos Dem; men lidt flere ord skulle med og dem falder det mig altid så vanskeligt at få sat sammen.

Må jeg gå lidt tilbage i tiden?

Min far stammer fra en lille by nær Kerteminde. Hjemmet var fattigt, men rigt på andre områder. Hans skolegang var pauvre. Om morgenen så børnene spændt efter, om de 2 røde pletter på lærerens pande var mørkerøde, i så fald var det en prygledag. Heller ikke sognets præst gav meget.

Men i 1852 kom en ny mand til provst Krarup. Skiftet blev til stor glæde for alle ikke mindst for min far – 13 år. Smukke ting blev sagt om provsten: „Når han lyste velsignelser over menigheden, skinnede hans ansigt med en forunderlig glans; han havde en særlig evne til at komme i kontakt med børnene, han levendegjorde kristendommen for dem. Præstegården var et muntert og gæstfrit sted for vennerne at mødes i m. m.

Efter konfirmation måtte min far ud at tjene. Vanskeligheder kunne møde i sligt liv; men han skal ha' været i besiddelse af et muntert sind, en stærk vilje – og en strålende (alvorlig) mor.

Tidligt havde han et mål: at blive lærer, men dette syntes ham umuligt – uden penge. Men drevet af videbegærlighed gik han til provst Krarup, fik af ham lov at låne læsestof og så begyndte han selvstudium, og da tiden var gået, bad provsten sin ven forstander Svendsen, Jellinge, eksaminere den unge mand. Denne dumpede med glans. Men forstander Svendsen spurgte ham ud om hans fremtidsplaner, gav råd og min far blev derved ledet ind på en livsvej, hvor han nåede adskilligt længere end han nogensinde havde tænkt.

Dette er mit første kendskab til slægten Krarup. Mange venlige hilsner er sendt med

Ragnhild Larsen.

Chr. Larsen Krarup

* 1628 † 1711

Naar der er fortalt om familien Krarups oprindelse og om den hurtige forbedring af livsvilkaar, som blev de første slægtled til del, saa vil beretningen være i høj grad ufuldkommen, hvis man undlader at omtale Hans Larsen Krarups bror Christian; thi uden hans store dygtighed og hans omsorg for broderbørnene, vilde meget sikkert have set anderledes ud. Det vides ikke, om han var gift; men han var ihvertfald barnløs, og hans kærlighed og omsorg falder derfor paa hans eneste broders 4 døtre, hvoraf Inger sikkert har været hans yndling, og det er derfor naturligt, at han i særlig grad har taget sig af hendes lille søn Christian, som blev født efter faderens død, og som bar hans navn.

Chr. Larsen Krarups løbebane er som et æventyr; men de oplysninger, man har derom, er resultatet af dygtige menneskers undersøgelser i arkiver*), saa der er næppe tvivl om deres paalidelighed. Han er født i Krarup 1628 som søn af Lars eller Laurids Hansen, moderens navn kendes ikke, og da han var 8 aar gammel, blev hans far dræbt; hvordan han har tilbragt sin barndom, om muligvis en formaaende mand har taget sig af ham, vides ikke; men 23 aar gammel købte han en gaard – Oxekoppen – paa Østergade og 2 aar senere endnu en gaard paa hjørnet af Kultorvet og Frederiksborggade, saa allerede da maa han have været i besiddelse af ret store pengemidler. Han blev paa dette tidspunkt kornskriver paa proviantgaarden ved Københavns slot, og det var en betroet post, idet afgiften af kronens vidtstrakte ejendomme mere blev betalt i korn end i penge, og af alt dette korn skulde noget fordeles imellem hofholdningen, hæren, flaaden o. s. v., mens

*) De oplysninger, som registrator Frederik Krarup har fundet i rigsarkivet, er refereret i Meddelelse om familien Krarup nr. 5, side 51–52.

resten skulde sælges. 1668 fratraadte han denne stilling og rejste en tid „ud i riget", dog sikkert kun paa en forretningsrejse, for 1671 traadte han ind i det nylig stiftede „Vestindiske Handelscompagni"; denne stilling førte ham meget omkring i landet, navnlig opkøbte han en mængde korn i Jylland. Under den skaanske Krig 1675–79 tjente Chr. Krarup meget ved leverancer til hæren, ligesom han ogsaa havde leverancer til Ludvig XIV's hær under hans krig med England og Tyskland. De mange krige gik haardt ud over herremændene, som maatte betale sold til de lejede tropper, og mange fik laan hos Krarup og satte noget af deres gods i pant. 1678 overtog han saaledes en del „Strøgods" i Vestjylland, som tilhørte Henrik Thott, og herimellem var de gaarde i Thistrup sogn, hvor han havde sit barndomshjem. Han solgte en del af dem igen, men beholdt sin fødegaard „Gaarde" og flere andre ejendomme, som beboedes af familiens medlemmer; og disse fik dem overdraget som gave. 1682 overtog han Mullerup paa Fyn, som han tidligere havde faaet i pant for et laan til grev Sehested; men 1700 solgte han igen denne ejendom og købte Vindumovergaard, hvor han boede til sin død 1711. Her havde han mange af familiens børn i huset og sørgede for deres opdragelse og undervisning; til hjælp for fattige i Aalborg stiftede han et legat paa 1200 Rdl. Han blev bisat i hvælvingen under koret i Vindum kirke; men senere blev kisten begravet paa kirkegaarden, en lille plads paa denne skal have haft følgende ikke særlig poetiske indskrift: „Aprilis kom, slog kroppen om, til himlen sjælen vendte."

Han har selv skildret sit liv paa følgende maade: „Jeg er født af fattige, ærlige Bønderfolk; men Gud almægtigste har givet mig lykke udi Købmandshandel, fornemmelig med udenrigske Købmænd udi Engeland, Holland og andre steder."

Disse ord kan familien gøre til sine med en lille omskrivning:

„Vi er kommet af fattige, ærlige bønderfolk, og Gud almægtigste har indtil denne dag holdt sin haand over slægten og givet den gode Kaar."

Løjtnant
Christian Krarup
* 1830 † 1859

og
Breve fra Krigen 1848 - 50

Da Nogle Officerer i Nyborg udbad sig et Portræt og en Levnedstegning af denne deres gamle Kammerat, fik de deres Ønske opfyldt hos den afdødes Broder, Pastor Nic. Krarup i Moseby paa Falster. Skildringen blev læst og godkendt af de øvrige Sødskende, og en af dem gjorde deraf dette sit Uddrag til muligt Brug for „Vort Forsvar".

Den 30te September 1830 fødtes i Naur Præstegaard ved Holstebro det tredie Barn og den næstældste Søn af Præsten, den senere Provst og Ridder, Ove Krarup og Hustru Mathilde Tang fra Nørre Vosborg. Drengen fik Navnet Christian og blev en flink Fyr, rask til sin leg og dygtig i sin Bog. En god Undervisning lagde en saa solid Grund i ham af almindelig Dannelse, at den trygt kunde bære den ansélige Bygning, der i Tidens Løb opførtes derpaa.

Foreløbigt var det dog ikke Bogen, der fristede mest, men hellere det virksomme Liv i Mark og paa Eng. Heri fandt hans Lyst og Anlæg god Opmuntring hos Faderen, der havde et stort Navn som Fremskridtsmand i Jordbruget og var saavel selv et Forbillede som hans Gaard et Mønster for vide Kredse – ikke blot her i Naur, men ogsaa i hans senere Kald: Ulfborg ved Nissum-Fjord (fra 1837) og Flødstrup ved Nyborg (fra 1852).

Uformærkt udvikledes saaledes den unge Christian allerede i Hjemmet til en Dygtighed i den Engvandingskunst, som den Gang og fremdeles var det jydske Landbrugs Løsen, og han uddannedes siden videre. Endnu ganske ung kunde han altsaa 1846 saa smaat begynde at prøve sine Kræfter paa egen Haand, og det følgende Aar optraadte han med voxende Held og stigende Tillid som Leder af forskellige større Anlæg. Ved Aarsskiftet 1848 stod han altsaa som Styrer for en

Arbejdsstyrke paa en Snes Mand og, forsynet med alt øvrigt Tilbehør, i Begreb med at paabegynde en større Række af betydelige Arbejder i det vestlige og nordlige Jylland, – eller efter alt at dømme ved Indgangen til en lys og lykkelig Livsbane.

Men da nu Aaret 1848 rørte op i Sindene, blev ogsaa vor unge Engmester revet med. Det første, vi hørte fra ham i denne Sammenhæng, er af 6te April fra Skive. Han hjemsender da herfra et Brev, han har havt til Gennemlæsning, fra den ældre Broder, Studenten i Kjøbenhavn. Denne fortæller heri, livlig og bevæget, om Byens berømmelige Martsdage, og idet nu den yngre Broder takker for Laan og Læsning, tilføjer han, at han ogsaa selv har været med til et Møde her i Skive, hvor unge Mænd indtegnede sig som „Herregaardsskytter". Dertil mener han sig dog ikke selv at være dygtig nok i Skydning, men han tænker paa noget andet.

8 Dage herefter kom han da ogsaa ridende hjem den lange Vej for at bede om Forlov til at maatte melde sig som Frivillig til Hæren. Der blev jo meget at ordne i den Anledning; men den 24de April blev han dog i Fredericia optaget i en Rekrutskole, der den 1ste Maj overflyttedes til Odense.

Allerede ved Maanedens Udgang ansaas Mandskabet for at være færdigt uddannet, men kunde ikke strax afsendes af Mangel paa Lædertøj o. a. Da opnaaede de Frivillige blandt Folkene paa Ansøgning den Gunst at maatte afgaa med det samme, naar de selv paatog sig at skaffe det manglende. Det lykkedes med Møje og Besvær, og den 2den Juni indlemmedes Christian Krarup i 13de Bataillon, den Gang i Sønderborg.

Allerede den 5te Juni modtog han Ilddaaben i Slaget om Dybbøl, og han skildrer den siden, jævnt og bramfrit, som den højtidelige Indvielse i et nyt Liv. En Uge herefter overførtes Bataillonen til Nordslesvig, men fik ikke Berøring med Fjenden, før Arrieregardens Bagspids – og Christian Krarup i den – den 30te Juni ved Bjerning Kirke (en 3 Mil syd for Kolding) saa Kirkegaardsmuren og Vejen foran sig allevegne besat med Fjender. Der var kun Tale om at slaa sig igennem, og det blev et Spidsrodsløb gennem tætte Salver. Dog slap man

forsaavidt taaleligt derfra, som 22 Mand af de 44 atter naaede Kompagniet. Tillige med den øvrige Bataillon tog dette nu Kvarter i Kolding og Omegn. Her forfremmedes Christian Krarup til Korporal.

Som saadan og som Frivillig fik han Tilbud om at overgaa til Kommandoskolen i København for at uddannes til Reserve-Officer. Første Gang blev Tilbudet afvist, „da man var gaaet med for at tjene sit Fædreland og ikke for at søge Udmærkelse". Men da ved den samme Tid de fleste af de Frivillige fra 1848 trak sig tilbage, klarede det sig for ham, at han ikke turde svigte, før Krigen var endt. Følgelig betænkte han sig, og gennemgik Skolen, indtil den sluttede, da han gik tilbage til den gamle Stilling i sin Afdeling, der nu laa paa Als, og deltog med den i Træfningen ved Ullerup den 6te April.

Den 3die Juni modtog han sin Udnævnelse til Sekondløjtnant af Reserven ved 1ste Reservebataillon, der ligeledes laa paa Als. I sin nye Værdighed var han paa ny i Ilden den 6te Juni, da Fjenden gjorde et frugtesløst Forsøg paa under alvorlig Beskydning at trænge sig ind paa „Brohovedet".

Men forøvrigt forløb Sommeren 1849 forholdsvis roligt for Besætningen paa Als. Des bedre Anledning var der for vor Løjtnant til at sætte sig ind i de nye Forhold. I 13de Bataillon havde Mandskabet hovedsagelig bestaaet af Nordslesvigere, det vil sige Folk af samme Art som de ham saa vel kendte Vestjyder eller med andre Ord af flinke, samvittighedsfulde, pligttro Mennesker, for hvem dog Krigen var en lidet tiltalende Uregelmæssighed. Anderledes forholdt det sig derimod med 1ste Reservebataillons Kulsviere. For dem var Krigen „Sjov" og Slaget vel endog „en morderlig Sjov", og de ejede Mod til at gaa paa samt Evne til at klare den snevre Vending. Da dertil kom et uopslideligt Humør, kunde alt have været saare godt, hvis ikke Kaadheden havde haft en Tilbøjelighed til at slaa over i Vildskab, der igen under Slaget kunde udarte til Raahed. Det galdt altsaa for Officeren om alvorligt at leve sig ind med sine Folk for at løfte dem til Fællesskab med sig i Tanker og Følelser. Og det lykkedes virkeligt, saa at en indbyrdes skrap Selvjustits og gensidig Opdragelse mellem de opløsende og de sammenholdende Elementer blandt Folkene – bag Officerens Ryg men dog ikke uden for hans Vidende – gjorde Kommandoen let og Disciplinen villig.

Maatte vor Løjtnant saaledes sande, at han var kommen til et godt Sted, forhøjedes dette Velvære ikke mindst ved det gode kammeratlige Forhold i Officerskorpset. Første Mand i dette var selve Chefen, den kæmpemæssige, støtte Major Hanckel, der paa sin tilbageholdende Maade var og blev sin unge Løjtnant en god og trofast Ven. Allerkærest for den unge var ham dog hans Kaptejn, den helt igennem noble Grev Ahlefeldt, om hvem han udtalte, da de med Sorg skiltes 1851: „I to Aar virkede vi sammen i fuldeste Overensstemmelse; thi bedre Foresat, Soldat og Kammerat har jeg endnu ikke truffet paa"*).

Alligevel gik Tiden her paa Als dog kun saa slideligt, delt, som den var, mellem evigt Vagthold og idelig Exercits, saa at det følte som en Lettelse, da Hæren den 16de Juli 1850 igen rykkede ind i Slesvig.

Her samledes nu alt sammen til det store Hovedslag ved Isted; men 1ste Reservebataillon maatte døje den Tort at blive opstillet som Reserve uden Udsigt til at kunne virksomt gribe ind i Kampen. Der faldt bitre Ord i den Anledning, men Bladet vendte sig hurtigt.

Mellem begge Hærene strakte sig den smalle Langsø, den delte saaledes til en vis Grad Kampplads en og skilte for saa vidt de kæmpende. Men hen over denne Sø havde Fjenden slaaet sin „Løbebro", hvis Tilværelse den danske Overkommando selvfølgeligt nok anede. Men da man lod søge efter Broen, fandt man den ikke. Men dog laa den der og netop dér, hvor den efter sin Bestemmelse skulde ligge, og henover den ilede just paa det afgørende Tidspunkt von der Horst med sine Tropper for igen at dukke op helt inde i Schleppegrells Afdelinger, da de rykkede frem Nord for Søen. Og her kom dette „Overfald ved Stolk" som et Lyn fra klar Himmel, imod al Beregning og truende med de mest skæbnesvangre Følger.

---

*) Fra hver af disse udmærkede Mænd foreligger der en Anbefaling for Chr. Krarup, da han 1852 foreløbigt forlod Tjenesten. De ere for vidtløftige til her at aftrykkes, men ere begge glimrende Vidnesbyrd saavel for den Anbefaledes Forhold som for Udstedernes varme Sympati for denne deres Underordnede. Mest biografisk Interesse knytter der sig vel til Ahlefeldts Ord om sin Løjtnants Pligtiver og Arbejdsevne: „Sine Undergivnes Agtelse tiltvang han sig uvilkaarligt . . . og som Følge deraf deres Hengivenhed," hvad der især viste sig ved Stolk, hvor han selv var „i Faren rolig, modig og bestemt".

Disse sporedes allerede viden om, mærkedes langt tilbage og fremkaldte just Røre blandt Officererne ved 1ste Reservebataillon. Da var der en, der mindede om, at her havde man fået sig sin Plads anvist for der at blive, til anden Ordre kom; men Henckel havde kun det ene Svar: „Nej, Guds Død, her maa vi frem" – og saa brød han frem „til Fjenders Mén" som den djærve, danske Mand, han var. Og derved forundtes det ham og hans Folk at komme bag paa Tyskerne, som disse havde overrasket Schleppegrell. Men nu havde de haget sig fast i Øvre-Stolk og dens Snevringer, saa at Gaard for Gaard og Hus for Hus maatte stormes med Bajonetten eller antændes ved et Skud fra neden op i Tagskæget.

Men hellere end at fortælle videre om denne Nærkamp paa nærmeste Hold og om Slagets videre Gang henvise vi til det Brev fra Christian Krarup til hans Forældre, som er trykt i „Vort Forsvar" Nr. 514 for 2den Septbr. 1900, og man vil ikke fortryde at følge vort Raad.

Men en drøj Dag var den 25de Juli 1850 tilvisse for 1ste Reservebataillon. I 26 Timer havde den været paa Benene, da den Kl. 3 om Morgenen den 26de naaede sit Kvarter ved Dannevirke; 6 Mil havde den marcheret, kæmpet i 10 Timer. Alle blev flere Gange gennemblødt, de fleste havde prøvet at sidde fast i Mose til Beltestedet, og ingen Mad havde man faaet udleveret den hele Dag. Sødt smagte da ogsaa Hvilen, endda Lejet kun bestod af en vaad Boghvedemark, og dyb var Søvnen, til Solen stod højt paa Himlen den 26de. Vor Løjtnant fik dog Tid til allerede Kl. 3 Fmd. at sende Hjemmet det jublende Sejrsbudskab.

Og Jubelen fødte Jubel; taknemmelig Glæde fyldte Landet; thi Sejren var stor om end dyrekøbt. Modstanden havde været uventet haard, og Afgørelsen vaklede længe uvis. Willisen havde visselig Ret i at klage over sin Skæbne, der lod ham bukke under, da han havde gjort alt, hvad Erfaring og Beregning kunde paabyde. Men hverken Kanoner og Geværer, siger han, eller stærke Stillinger og tapre Mænd havde været i Stand til at modstaa „de Danskes rasende Anfald". – Men særlig frydede sig de Folk af 1ste Reservebataillon, da det fra paalidelig Kilde forlød, at General de Meza paa Slagdagens Aften havde sagt til sine Adjudanter: Da jeg efter General v. Kroghs An-

modning overtog Kommandoen over 2den Armedivision, var jeg meget daarlig til Mode og mistvivlede om Slagets Udfald. Endmere nedslaaet blev jeg, da jeg paa Vejen til „Ober-Stolk" mødte en Mængde Saarede og Marodører fra de oprevne Batailloner – og løse, blodige Heste uden Ryttere – og løbske Heste med Vogne – og Forstillinger uden Kuske, – men da jeg kom til Byen og saa denne s t o r e Mand (Henckel) pa den s t o r e Hest med den s t o r e Ro styre sin Bataillon, der netop kastede Fjenden ud af Byen, da følte jeg, at Slaget kunde vindes.

Havde de brave Reservefolk kunnet svare herpaa, hvad de egentlig mente, havde de nok forklaret, hvordan de ikke skønnede rettere, end at de allerede havde ordnet Sagen før Generalens Komme, og vel tænkte ogsaa uden ham at skulle have ført den til Ende. Men forøvrigt priste de deres General af et godt Hjerte og glædede sig ved at fortælle, hvorledes han stod her under Ilden i sin fine Stads roligt spisende af sin Smørrebrødspakke, medens han oprømt og takkende nikkede og hilsede til sine brave Soldater og tapre Kammerater.

De følgende Maaneder efter Istedslaget hengik mellem den tyske Befolkning i den sydlige Del af Landet og i Slesvig By. Dér laa man endnu den 29de September, da Adjudanten ved Aftenstide pludselig kaldte Bataillonen sammen til øjeblikkelig Afmarche henad Frederiksstad til, hvor et fjendtligt Angreb var begyndt. Efter et Kvarters Forløb var Styrken samlet paa Torvet og drog under Sang gennem den tidligt indslumrede By. De tysksindede stak Hovederne sammen, hvor de saas, og lod saa inderligt glade ved at se alle disse Folk drage af Sted til det, de ansaa for den visse Undergang.

Udenfor Byen holdt i Mørke og Dynd 200 Vogne, der optog Styrken, og nu gik det afsted, alt hvad Hestene orkede, ud i den stille Nat, medens Soldaterne laa sovende i de rullende Vogne. Langs den danske Stilling gik det i Mulmet, ud og ind, medens alene Vagtblus og stille Skildvagter afbrød den tavse Ensformighed. Tydeligere og tydeligere hørtes Kanonerne fra Frederiksstad; men først Hollingsteds knudrede Stenbro vækkede de slumrende. Dog videre gik Marchen over Trenebroen og frem ad Dæmningen, da den nye Dag og en søvnig Sol rullede frem og mindede den unge Løjtnant om, at det i Dag var hans 20-aars Fødselsdag.

Paa det Punkt, hvortil vi her ere naaede, tage de to Breve fat fra Christian Krarup til hans Forældre af 3die og 7de Oktober 1850 om Stormen paa Frederiksstad, som ere aftrykte i „Vort Forsvar" Nr. 518 og 533 af 28de Oktober 1900 og 26de Maj 1901. Vi vogte os vel for at svække Indtrykket af Deltagerens egen Skildring af sit Liv i den trange Skanse, hvor Bunden flyder med levret Blod og Pladsen er belemret med faldne Fjender, men opfordrer til selv at se efter og læse.

Da det sidste af disse Breve blev skrevet, var allerede denne Kamp afsluttet, der vel ikke var det største af de Slag, som i denne Krig sloges til Danmarks Ære, men blev det Dommedagsslag som knuste Oprørets Mod. „Det var stolte Dage, der fulgte derpaa," hedder det i et Brev fra Aarsdagen derefter, „som vel kunne forsone med Tanken om, hvad der muligvis mistedes ved at gaa med i Krigen. Men ingensinde er den Beslutning dog bleven angret og vil ikke blive det, om jeg saa derfor siden skal tære det tørre Brød."

Dog var det ikke rolige Dage her i Frederiksstad, medens Deltagerne udvexlede deres Erindringer og sammen med Soldaterne hjalp den ulykkelige Befolkning, men høj var Stemningen hos Besætningen, og varm var det hele Folks Taknemlighed og Glæde.

Som Anerkendelse for udvist Tapperhed indstilledes der 3 Mand til Ridder af Dannebrog. Heraf var Christian Krarup Nr. 2; – Nr. 1 og Nr. 3 fik Korset; men han blev forbigaaet – sagtens for sin Ungdoms Skyld*). At Sorgen derover var større, end den blev ytret, og større end den vel burde have været, forklares bedst derved, at noget Lignende havde rammet ham en Gang før i samme Aar. Efter Slaget ved Isted havde nemlig Henckel tilbudt at indstille ham til at blive Linieofficer – men det skete ikke. Formodentlig har den gamle Officer undt sin unge Ven, hvis Forhold han godt kendte, en jævnere Vej til „Lykken" ved at genoptage sin godt paabegyndte civile Bane end ved at slaa ind paa den samme militære Vej som den, Oberstløjtnanten selv saa længe og møjsommelig havde slidt. Han viste sin gode Villie ved en ny Efter-Indstilling, men uden Haab om derved at opnaa noget, hvad den da heller ikke gjorde.

*) Det ungdommelige Portræt, her foran, er endda aftaget et Par Aar efter de her omtalte Begivenheder. Desværre giver det kun et svagt Indtryk af hans karakterfulde Ydre.

Imidlertid laa den Fjende, man ikke maatte røre i hans eget Land, stadigt ligeoverfor og kunde til Tider more sig med mindre godmodige Løjer. Saaledes sendte de selve Nytaarsstunden 1851 Vagthuset en Bombe, der var sigtet saa godt, at et af Sprængstykkerne borede sig ned i Jorden ved Siden af Christian Krarups Fod. Maaske kunde dog Skuddet ogsaa opfattes som „en Tak for sidst" til Gengæld for de dristige Snigpatrouiller, vor Løjtnant oftere førte frem.

Men i Virkeligheden var Krigen forbi, og Østrigerne besatte Holsten for at afvæbne Insurgenterne. Brevet af 19de Januar 1851 fortæller da også, hvorledes Oprørshærens 5te Bataillon sidste Fredag afmarcherede fra Stillingen lige over for under stor Jubel og megen Lystighed. „Farvel, I tapre Danske" raabte de over til Modstanderen, men fik kun det gnavne Svar: „Farvel, I Svinehunde," hvad der dog slet ikke dæmpede Humøret hist ovre.

Det ældste Mandskab permitteredes nu altsaa, og vor Løjtnant fik den store Glæde at føre Bataillonens ældre Karle til Sønderborg for at afmønstres og aflønnes. Først i Store-Stolk saa man vel et enligt Dannebrogsflag; men derfra og til Vejs ende var Marchen et Triumftog med Hyldest og Fester.

Allerede da var Bataillonen forlagt til det sydøstlige Slesvig, og vor Løjtnant maatte opsøge sit Kompagni i Burg paa Fehmern. Her og siden i Frederiksstad mødte man den bekendte „passive Modstand", der afviste ethvert Forsøg paa venskabelig Tilnærmelse. Med sine velindøvede Tropper lod man sig dog ikke deraf bringe ud af Ligevægt, men havde endog den Tilfredsstillelse tilsidst paa Fehmern at blive overvældet af Taksigelser for den smukke Maade, hvorpaa Afdelingen optraadte overfor Befolkningen.

Som allerede berørt havde det Gennemlevedes Alvor i høj Grad grebet vor Løjtnants Sind, saa at han kun med Savn kunde tænke sig løsrevet fra det Liv, han i de forløbne Aar var bleven ført ind i. Men paa den anden Side lokkede ogsaa den tidligere paabegyndte Livsbane, saa at han nu under den rolige Afslutning af sin Kapitulationstid som Reserveofficer havnede i den Beslutning at ville forene begge Udveje ved at gennemgaa den militære Højskole og samtidigt tage Examen som Landmaaler. Ved Nytaar 1852 opnaaede han at blive forsat til 8de Bataillon i Kjøbenhavn og optog her Læsningen med fuldeste

Kraft. I Februar bestodes Præliminærexamen, og Landmaalerprøven i Maj gik strygende, men strandede tilsidst paa Korttegningen, hvor man mindst anede Uraad.

Endnu stod endda det sværeste tilbage nemlig Optagelsen paa den militære Højskole, da der nemlig kun kunde optages 15 Mand af de 150 Aspiranter. Gik end derfor Prøven ingenlunde uheldigt, blev den dog ikke god nok; men han opnaaede derimod Tilladelse til at indstille sig sammen med Kadetterne til Oprykningen i øverste Klasse paa Akademiet med Tilsagn om i Tilfælde af et eventuelt heldigt Udfald af Afgangsprøven at skulle faa Udnævnelse som Linieofficer med Anciennitet fra den 31. Oktober 1850.

Han bestod Prøven som Nr. 3 og bar nu Kadettrøjen et Aar, tog imidlertid Landmaalerexamen om igen, og blev i Oktober 1853 Linieofficer. Som saadan forlagdes han til Helsingør og byttede sig derfra til Nyborg for at være nærmere ved Hjemmet.

1856 tog han Examen som Landinspektør, men havde dog sine Tanker nærmest rettede paa Ingeniørvæsenet, for hvilket der paa den Tid forelaa store Opgaver i det kraftigt opblomstrende Landvæsen. Han fik Lejlighed til at gøre en landøkonomisk Studierejse til det vestlige Evropa*) og stod nu rustet som faa til dygtig Tjeneste i teknisk Retning.

En stor Tillid og en Søgning, der spændte over hele Landet fra Nørre-Vosborg i Nordvest til de Classenske Godser paa Falster i Sydøst, voxede øjeblikkelig op om ham. Han opnaaede da at blive sat à la suite i 3 Aar og tog nu Ophold hos Forældrene i Flødstrup Præstegaard.

Men her overfaldtes han allerede i 1857 pludselig af en heftig Blodstyrtning, og hermed var hans Skæbne beseglet. Alt hvad Kunst formaaede, og hvad Kærlighed kunde udtænke, blev anvendt og sat i Værk, men – alt forgæves.

Da ordnede han sit Bo, sikrede sin Moder Renterne af sin lille erhvervede Formue, fandt Hvile i sine Nærmestes Kreds og Ro i Troen paa sin Frelsers forsonende Blod – indtil hin lyse Sommernat, den 16de Avgust 1859, da han bøjede sit Hoved og gik ind til sin Herres Fred.

*) Beretning trykt i Landøkonomisk Tidsskrift 1857.

Store Forhaabninger og manges Kærlighed blev lagt i Kisten med ham, saa at det var knugende Sorg og hjertelig Deltagelse, der fulgte ham til Graven ved Sydmuren af Flødstrup Kirke; men det var en Sorg i Tak og uden Bitterhed.

Tallet paa dem, der kendte ham, bliver mindre i Dagene, der gaa. Men vi Sødskende af ham have nu ment Tiden belejlig til at opfriske Mindet om hans Liv, der vel kun naaede 28 Aar, men visselig ikke blev levet forgæves. Kun i Sandet blev hans Navn ridset og ikke ristet i Sten; men med Stolthed nævne vi det mellem de gode fædrelandske Minder.

Og idet vi da herved pege paa hans Billede, sker det ikke alene paa Grund af vor Kærlighed til det, men navnlig for at fremstille det til Efterfølgelse for de unge. Til dem lyder der saa ofte i vor Tid de „kloge" Ord om „Udslettelsens Dom" o. dsl.; men hellere burde dog vistnok de gode Vismænd fortælle deres Tilhørere de kendte Ord om det lille og ringe Jødefolk; om hvordan det blev slaaet og knust, ja splittet og spredt som en Støvsky ud over Verden. Og dog lever det Folk den Dag i Dag, føler sig som Et og er rigere og mægtigere end nogensinde før. Og da ville til Gengæld deres Tilhørere fortælle dem noget, de maaske have glemt, om Hellas, om Schweiz, om Holland, om Montenegro og om saa mangfoldigt andet af Historien, der viser, at det mindst af alt er Øjeblikkets Pral og Overmagt, der har Brev paa det sidste Ord.

Og hertil føje saa vi som et kort Indbegreb af det her fortalte det Vers af Chr. Richardt:

Kæmp for Alt, hvad du har kært,
Dø, om saa det gælder,
Da er Livet ei saa svært,
Døden ikke heller.

Fra Sekondløjtnant ved 1ste Reservebataillon, Christian Krarup.

I.

Koldenbyttel ved Frederikstad,
den 4de Oktober 1850.

Kære Forældre!

Jeg griber nu Pennen for at meddele Dem den sidste Uges Tildragelser.

Søndag Aften stod jeg i Begreb med at gaa hen til Madam Æskelbach for at se, om Onkel Evald ikke var kommen, da Bataillonen erholdt Ordre til at afmarchere til Frederiksstad, der den Dag var bleven angreben af Fjenden. Vi kørte nu paa 200 Vogne til Hollingsted, hvorfra vi marcherede til Lehmsieg, hvor vi bleve om Natten. Paa hele Marchen hørte vi stadig Kanontorden fra Frederiksstad. Tirsdag Morgen marcherede vi af Sted til Byen og ankom uden for den Klokken 8 om Formiddagen. Vi skulde nu marchere ind i Byen over en Dæmning, efter hvilken Fjenden især rettede sine Kanoner. Det var et farligt Foretagende, men vi skulde ind i Byen og maatte over Dæmningen, hvilken vi ogsaa passerede med Geværet i højre Haand og i fuldt Løb. Fjenden sendte os den ene Granat efter den anden, dog uden at gøre os videre Skade. Før Angrebet skete, stod Fjenden 1 Mil fra Byen. Vore havde kastet en Del Skanser op til Byens Forsvar og vare temmelig trygge i denne Stilling. I Søndags rykkede Fjenden frem mod Skanserne, som af ham bleve bestormede to Gange, uden at det lykkedes ham at tage nogen af dem. Ærgerlig over ikke at kunne tage Skanserne og derved blive Herre over Byen, aabnede han en frygtelig Ild paa Skanserne og Byen fra et af ham opkastet Batteri Syd for Eideren paa 16 svære Kanoner, fra 10 Stykker Feltskyts paa Rendsborger Vejen og fra 5 Kanonbaade i Eideren. Mod disse 31 svære Kanoner havde vi kun 6 Stykker 6 Bd. Kanoner og maatte derfor straks ophøre med Artillerikampen og trække vore Kanoner tilbage og kun besætte Skanserne med Infanteri. Fjenden har siden den Tid nu paa sjette Dag paa det heftigste beskudt Byen og Skanserne. Den ulykkelige By er næsten ganske forvandlet til en Grushob. Mange Huse ere brændte, $^1/_3$ af Husene ere ganske faldne sammen, og Resten er mere eller mindre beskadiget. En

stor Del af Indvaanerne ere dræbte eller saarede og Resten flygtede. Foruden min Bataillon bestaar Besætningen af 7de Bataillon og 4de Reservebataillon, af disse 3 Batailloner ligger der en i Skanserne, en i Byen, og en staar i Reserve i Koldenbyttel ¼ Mil bag Byen. I Dag er det min Bataillons Tur at staa i Reserve. De kan tro, at det gør godt at hvile sig lidt efter i 3 Dage ikke et Øjeblik at have været fri for Kugler og Granater. Saa snart jeg faar mit Brev færdigt, skal jeg til at sove, og agter jeg at vedblive med denne ædle Beskæftigelse til i Morgen tidlig Klokken 3, da vi atter skal i Skanserne. Jeg er for Tiden saa søvnig, at jeg neppe kan se. I 3 Dage og Nætter har jeg saa at sige ikke haft øjnene lukkede. Vi vente med Længsel paa nogle svære Kanoner, der skulde komme fra Flensborg, haabende med disse at skulle genere Fjenden en hel Del; thi indtil nu have vi kun kunnet hilse ham med et enkelt Kanonskud og nogle Spidskugler. Fjenden har ved denne Lejlighed udvist en Grumhed, som er mageløs, kun faa Exempler haves i Krigshistorien paa, at aabne Byer ere blevne saa frygteligt bombarderede. I de første 5 Dage har Fjenden kastet 7000 Kugler, Granater og Brandraketter ind i Skanserne og Byen.

Hver Dag skyder han vore Skanser helt ned, saa at nogle blive jævnede med Jorden, men om Natten grave vi op igen. Fjenden arbejder sig stedse nærmere ind paa os med sine Løbegrave. Han er os nu paa et Par Hundrede Alen nær, og vente vi hver Nat at blive bestormede. Et Bevis paa Fjendens store Grusomhed er, at han stadig skyder paa Ambulancen, som bærer Saarede fra Skanserne. En Kugle slog i Gaar ned i en Skanse og tog begge Ben af 2 Mand, det ene Ben af tre og saarede lettere 2 Mand. Da vi senere stod paa Torvet, faldt tre Bomber ned i vor Kolonne og sprang uden at saare en Mand. Der er vist ikke 1 □ Favn i Byen, som ikke bærer Mærke af Bombardementet. Man kan næsten ikke køre paa Gaden for Grus og Huller paa flere Alens Dybde der ere slaaede af Bomberne, og overalt farer Grus, Kugler og Granatstumper om Ørerne. Vort Tab har dog været mindre betydeligt, end man skulde tro, det beløber sig vel til 2 à 300 Mand. Min Bataillon er sluppen med 50–60 Døde og Saarede.

De maa endelig ikke være urolige, kære Forældre! hvis mine Breve skulde udeblive nogle Dage. Der er nemlig ingen Postgang herfra, saa Brevene undertiden maa ligge 8 Dage, før man kan faa dem af Sted.

Jeg underkaster mig aldeles Guds Villie. Hvis han finder det tjenligt for mig at komme vel herfra, vil det jo ske, men finder han det tjenligt, at jeg skal være blandt de mange, der maa lægge deres Ben her, da vil det være det bedste for os, og maa vi da som altid finde os i og være glade ved, hvad han tilskikker os. De takkes meget for Deres kære Breve af 24de og 25de f. M., ligeledes takkes De for Deres Presenter til min Fødselsdag, hvilke Onkel Evald, hvem jeg ikke fik at se i Slesvig, har sendt mig. Det er en særdeles smuk Salmebog, jeg skal ofte opbygge mig med at læse i den. Mange Tak for Sokkerne. Jeg fik dem i Onsdags og tog dem strax i Brug, da de, jeg havde paa, vare blevne hullede og vaade, og det ikke var muligt at opdrive andre der paa Stedet. Ligeledes bedes De at takke M. for den smukke Pung, der kun er altfor god til at bruge her i Felten; den kom saa meget mere tilpas, som min forrige Pung i den senere Tid har faaet saa store Huller, at den ikke kan tætte for Smaapenge.

De bedes at hilse Grandmama, mine Søskende og Lund fra mig; Lev vel, kære Forældre! Gud bevare Dem, hvilket jeg beder ham om mere end at bevare mig selv, lev vel og vær hilset af Deres Dem hengivne Søn

C. Krarup.

Fra Sekondløjtnant ved 1ste Reservebataillon, Christian Krarup.

II.

Frederiksstad den 7de Oktober 1850.

Kære Forældre!

. .Nu da der atter er lidt roligt her, griber jeg Pennen for at lade Dem vide, at jeg ved Guds Naade er i Live og uskadt. Da jeg for 3 Dage siden skrev mit sidste Brev til Dem, stod jeg i Reserve i Koldenbyttel og ventede at faa Lov til en Nat at hvile ud; heraf blev der imidlertid

intet; thi da jeg netop var færdig med mit Brev begyndte Fjenden at bombardere Byen og Skanserne med en Hurtighed, ingen af os endnu havde oplevet. Da Fjenden tillige begyndte at skyde Breche i Skanserne, var der ikke at tænke paa nogen Hvile. Bombardementet fortsattes med frygtelig Heftighed, omtrent 1200 Skud i Timen, saa at Byen mod Aften stod i lys Lue, og de fleste Skanser vare mere eller mindre ødelagte. Strax efter Solens Nedgang begyndte tillige en voldsom Geværild fra Skanserne, som nu bleve stormede af det fjendtlige Infanteri.

Fjendens hele Plan var nu let at fatte, han havde skudt Skanserne ned, for at lette sit Infanteri Stormen paa dem, og dernæst havde han med uhørt Vandalisme skudt Ild i Byen for at kunne se ved Stormen.

Vore Skanser, der ligge mellem Fjenden og Byen, bleve af den skrækkelige Ild aldeles oplyste, hvorimod Fjendens Stilling laa aldeles i Mørke. Det varede ikke længe, før der kom Ordre til os til at rykke frem. Første Deling af mit Kompagni fik Ordre til at rykke ud for at forstærke Besætningen i Centralskansen, som ligger paa Rendsborg Landevej. Denne Deling kommanderedes af en Løjtnant, der samme Dag var kommen til Kompagniet; jeg, som tidligere havde ført denne Deling, havde nu som ældste Løjtnant faaet anden Deling, som skulde blive staaende i Reserve. Da første Deling skulde afmarchere, begyndte Folkene at raabe: „lad os faa vores egen Løjtnant til at kommandere os", dette hørte Oberstløjtnanten og befalede min Kompagnikommandør at lade mig gaa med Delingen; han kom derfor hen til mig, trykkede mig i Haanden og sagde: „Det er Oberstløjtnantens Befaling, at De overtager Befalingen over første Deling, Gud være med Dem." Jeg trykkede ham atter i Haanden, bad ham huske vore Adresser (før Stormen paa Skansen ved Isted skreve vi vore Familiers Adresser i hverandres Tegnebøger) overtog Befalingen over Delingen og marcherede af. Vi marcherede først over Trenebroen, der, da den kunde ses af de fjendtlige Batterier, blev skrækkelig beskudt. Granaterne haglede omkring som ellers Geværkugler, og Stumperne hvislede paa Kryds og Tværs; der var imidlertid ikke lang Tid til at betænke sig, vi maatte over, hvilket vi ogsaa udførte i fuldt Løb; nu kom vi ind i den brændende By, her vare Farerne ikke mindre, hele Gaden stod i lys Lue, overalt hvor vi kom frem, styrtede der brændende Bjælker og hele

Mure ned paa Gaden, der var en saadan Varme og Støv, at man næsten blev blind. Voldsomst var dog Synet af Ilden i den reformerte Kirke, denne Kirkes høje, smukke Taarne havde alt brændt i længere Tid og stod nu, da vi marcherede forbi, og svingede hid og did, vi kom temmelig uskadte forbi og naaede endelig ud til Skansen. Centralskansen er det egentlige Hovedværk paa hele Linien og ligger lidt tilbage, den var besat med 3 Officerer og 150 Mand, jeg var den ældste Officer og som Følge deraf Øverstkommanderende i Værket. Jeg havde Ordre til at holde mig til sidste Mand, og hvis de foranliggende Værker bleve tagne, skulde jeg aflaase Porten og før sprænge hele Skansen i Luften end lade den tage. Vi bleve i dette Værk stærkt beskudte uden at kunne gøre Fjenden stor Skade, da vi derved let kom til at skyde vore egne Folk i de foranliggende Værker. Kampen varede ved med skrækkelig Heftighed, især blev Skansen paa vor yderste Fløj, Mølleværket, frygtelig angreben. Fra Klokken 6 til 11 stormedes den uophørligt, hver Gang Fjenden blev kastet tilbage, kom han igen frem med ny Kræfter; otte Gange trængte han frem over Graven op paa det nedskudte Brystværn, og hver Gang blev han med Bajonetten kastet ned i Graven igen. I denne Skanse, der omtrent er saa stor som Salen paa Vosborg, mistede vi henved 100 Mand. Da Kampen var til Ende laa 80 døde og saarede Danske i Skansen, og udenfor denne laa der lige saa mange Insurgenter. Da Fjenden Klokken 11 fortrak, maatte den halve Besætning i alle Værkerne lægge Geværet ned og tage fat paa Spaden for at lægge op, hvad Kuglerne havde slaaet ned. Om formiddagen blev jeg afløst i Centralskansen og fik Ordre til at besætte Mølleværket med 70 Mand; i denne Skanse stod jeg Natten over indtil næste Morgen, da jeg blev afløst og marcherede ind i Byen for at besætte den. Det var et Syn, som jeg aldrig vil glemme, da jeg kom og afløste i Mølleværket, man havde netop slæbt 50 døde Insurgenter op af Graven foran Skansen og lagt dem i en stor Dynge i Skansen. Vore egne Døde og Saarede havde vi faaet baarne bort; men de Fjendtlige kunne vi ikke faa bort, da vi ingen Vogne havde. De bleve derfor liggende i Skansen i 2 Dage. Det var ikke muligt at gaa i Værket uden at vade i Blodet, der ikke kunde synke i den fede Markjord. Den Nat, jeg stod i Værket, ventedes der atter Angreb, og jeg var derfor særlig aarvaagen og havde taget alle Forholdsregler for at kunne tage imod

Fjenden. Jeg haabede, at jeg i Tilfælde af Angreb skulde forsvare Værket lige saa godt, som det Natten tilforn var forsvaret. Hele Natten var Fjenden meget urolig og kørte meget med Vogne. Vi troede, at det var Redskaber til en ny Storm, han kørte sammen; men om Morgenen viste det sig, at han havde kørt alt sit Artilleri bort og opgivet sin Stilling, som vi op paa Dagen besatte og ødelagde alle hans Værker. Fjenden har, efter i 7 Dage at have bombarderet Byen uden nogen Hindring fra vor Side, efter flere Gange at have stormet med 7000 Mand mod 2000, selv maattet opgive sin Stilling og er gaaet 1 Mil tilbage.

Hvorledes vil Willisen udsmykke denne Historie? Hvordan vil han undskylde at have afbrændt en aaben By uden Nødvendighed?

Min Bataillon, der har lidt mindst, har under Bombardementet og Stormen mistet 100 Mand.

I Dag ere 5te og 9de Bataillon ankomne hertil for at afløse 7de og 4de Reservebataillon, der ere mest medtagne. Af Byen staar $^1/_3$ tilbage i en meget maadelig Forfatning.

Alle sige, at Forsvaret af denne By er den mest glimrende Vaabendaad i hele Krigen. Paa én Dag, Fredag, blev der kastet flere Bomber ind i (Byen) Frederiksstad, end der under Fredericias Belejring blev kastet ind i denne By. Jeg kan ikke nægte, at de 8 Dage, jeg har tilbragt i Frederiksstad, ere de interessanteste Dage i mit Liv, dog vilde jeg ikke gerne opleve saadanne Dage igen. Den Elendighed og Jammer, man har set i disse Dage, er ikke til at beskrive. Hvilken Fryd efter 7 Dage og Nætter i saadanne Anstrængelser at kunne vaske sig, tage rent Tøj paa og lægge sig roligt til at sove. Da vi havde faaet os vaskede og klædte os paa, bleve vi næsten bange for hverandre, saa blege og afmagrede saa vi ud.

Med Guds Bistand have vi slaaet Fjenden og derved hjulpet til at bevare Fædrelandet, og dermed vilde vi alle blive ved; lad Ofrene end blive nok saa store.

De takkes, kære Forældre, for Deres kære Brev af 30te f. M. og for Deres gode ønsker for mig. Ja, lad Gud raade for Fremtiden, hvad han sender os, er det bedste. Naar vi arbejde og gøre vor Pligt, vil han visselig lade det gaa os vel her og hisset. Saa lev vel, kære Forældre.

Hils Familie og Venner og vær hilset af Deres Dem hengivne Søn

C. Krarup.

Slægten Tang

fra

Niels Nielsen Bjerregaard

til

Susanne Mathilde Tang

Stægers allé 22, februar 1972.

Dette afsnit indeholder stamtavle over Susanne Mathilde Tangs forfædre – kun i lige linie, samt nogle småtræk fra deres liv.

Indholdet er taget fra nogle optegnelser skrevet af etatsråd Evald Meinert Tang til Nr. Vosborg, trykt af „Samlinger til jysk Historie og Topografi" i 1873, samt fra „Overblik over slægterne Meinert-Tang-Fenger" udgivet af skolebestyrer, frøken Anna Tang Barfod 1922. Som et lille „krydderi" er medtaget nogle småtræk fortalt af min far Nic. Th. Krarup.

Frederikke Krarup.

Stamtavle over

Susanne Mathilde Tangs forfædre i lige linie

Niels Nielsen Bjerregaard
født i Lemvig 3/5-1676

Kirstine Mikkelsdatter Riis
født i Norden Kur 1684
gift i Romb 5/6 1699

Christen Iver Noe
født i Ringkøbing 1/6-1723

Marthe Bjerregaard
født på Nr. Vinkel 21/4 1723
gift på Nr. Vinkel 17/8 1753

Andreas Evald Meinert
født i Dagebøl 20/8-1743

Maren Kirstine Noe
født i Ringkøbing 2/3 1755
gift på Christianshavn 6/5 1774

Niels Kjær Tang
født i Ringkøbing 2/8-1767

Marie Cathrine Meinert
født i København 16/11 1776
gift i København 1797

Ove Thomas Nicolai Krarup
født i Aale præstegaard
19/12 1799

Susanne Mathilde Tang
født på Nr. Vosborg 24/6 1805
gift på Nr. Vosborg 6/6 1826

Niels Nielsen Bjerregaards fader var købmand i Ringkøbing. Sønnen skulle også uddannes til handelen, og han blev derfor sendt til Hamborg, men vendte snart hjem, forpagtede Gudum kloster og købte senere gården Nr. Vinkel, som var ca. 240 tdr. land ager, eng, mose og hede, ca. 13 tdr. hartkorn. Han var en dygtig og gudfrygtig mand og gav sine mange børn en god opdragelse. 2 sønner blev præster i Norge (de 2 andre døde som mindreårige). Døtrene oplærtes foruden i alt husligt arbejde også i boglig lærdom, så de kunne tage plads som lærerinder i Lemvig og Holstebro.

Kirsten Mikkelsdatter Riis nedstammede fra astronomen Kristen Sørensen Langbjerg og var en nær slægtning af professor Ole Borch – stifter af Borchs kollegium. Hun skildres som en livfuld, modig og karakterfast kvinde. En aften, da ulvene, som dengang huserede slemt på de jyske heder, havde fået fåreflokken fra Gudumholm drevet ud i heden, sadlede hun en rask hest, tog en svøbe i hånden og fik fåreflokken drevet hjem. Sandsynligvis har hun haft en karl med; men manden, som var svag, blev hjemme.

Marthe Bjerregaard var den yngste af børnene på Nr. Vinkel, hun var allerede som barn stærkt påvirket af sin fromme far, om hvem hun i sine erindringer skriver følgende: „Da jeg var i mit 11. år 1/2-1733 behagede det Herren at hjemkalde min fader. I hans sygdom formanede han sit hus efter sig at bevare Herrens vej. Hans formaninger og idélige opfordringer til at vandre i et Gud hengivent sind har immer stået mig i minde, og han var mig en uforglemmelig fader. Ofte har det faldet mig ind, hvad fryd det må blive, når vi engang i evigheden skal se hinanden igen for lammets trone."

Da konfirmationen blev indført 1736, var hun en af de første, som konfirmeredes, hvad hun altid omtalte som en hende tildelt særegen velsignelse.

Som voksen blev hun stærkt påvirket af Hernhutterne – den såkaldte brødremenighed, som på den tid sendte deres „apostle" rundt i landet, skønt de mødte stærk modstand, ja ligefrem forfølgelse fra regeringens side. Moderen tog imidlertid altid venligt imod dem, gav dem husly og beværtede dem på bedste måde, lod endogså slagte en gås eller en kal-

kun, men når datteren bad hende om at træde ind i Hernhutternes samfund, svarede hun: Nej, mit barn, jeg har megen agtelse for disse folk, men deres samfund kan jeg ikke gå ind i; jeg bliver ved mine anskuelser. I 1741 gjorde M. en rejse til Norge for at besøge sine brødre; hun sejlede da d. 13. juli fra Lemvig og ankom 6. aug. til holmestrand i Norge, hjemturen gik fra Christiansand til Nyk. M. og tog 20 dage.

M. Bj. fortæller i sine erindringer om, hvordan hun og hendes 5 søstre om vinteren måtte spinde og om sommeren brodere i ramme og sy kjoler til sig selv og andre, det første stykke „krambodstøj fik de, da brødrene var kommet til København, og da sendte hver af søstrene tøj til en kjole, til moderen sendte de 6 par små kopper og ¼ te. Da alle søstrene var blevet gift, sad Marthe alene på sit rare lille kammer, da så vi om aftenen et riis stående på himlen „ret så gørligt"; men så kom da også den store kvægsyge." Det var en komet. Om ulven fortæller hun, at hun og hendes søstre engang havde mødt en ved stranden, de skyndte sig at løbe hjem. Engang var hele fåreflokken blevet borte og, trods megen leden lykkedes det ikke at finde dem. Mama, som dengang var blevet enke, gav da avlskarlen besked om at lade døren til fårestien stå åben, om natten hørte han en brægen og løb hurtigt ned og lukkede døren. Da han talte fårene, så han, at der manglede 10, og nogle af dem, der var kommet hjem, var blodplettede.

Christen Iver Noe hørte også til brødremenigheden, det er sandsynligvis igennem denne, at han er kommet i forbindelse med Martha Bjerregaard, og 17/8 1753 stod deres bryllup på Nr. Vinkel. Han havde en købmandsforretning i Ringkøbing, men drev desuden storhandel med kvæg og havde også forbindelse med Holland. Skibene fra Holland kom ind til Ringkøbing og det hændte, at søfolkene blev beværtede hos Chr. Noe. En dag fik de æggesøbe, den ret kendte de ikke og ville ikke spise; men så tog styrmanden mod til sig, spiste en skefuld og sagde: „Schmeckt gut", og så fik æggesøben ben at gå på. Jeg vil antage, at disse hollændere har bragt krydderier og andre varer fra deres ostindiske besiddelser til Christen Noes „krambod". Foruden denne butikshandel var han også med i den store handel med stude, som fandt sted på den tid, dyrene dreves i store flokke ned ad den gamle

hærvej, som derfor også kaldes oksevejen, og over grænsen til Tyskland. En af de store og rige oksedrivere var kendt for sin gerrighed. Han skulle sørge for sine folk på vejen ned gennem landet, og det fortælles, at han, da de en aften var bænket ved et godt fad grød, lagde skeen fra sig efter at have spist godt og sagde: „Nu vil A ønske, at hvert fattigmandsbarn i den hele Christenhed var ligeså mæt som A"; men da folkene blev ved med at spise, tog han fat igen og sagde: „Ska æ fa'tæm'es, så vil A være med!" En anden gang spillede folkene ham et puds. Han havde købt en stor mængde gode, fede ål og lagt dem bag i vognen for at tage dem med hjem; men da de gjorde holdt ved en kro for at spise, listede folkene sig til at tage ålene og fik konen til at stege dem. Da de kom på bordet, blev Per henrykt over at skulle have sin livret og sagde: „Det er mi mad". Ja, sagde folkene, „Det er di mad" og alle ålene blev spist, men hvordan det gik, da manden opdagede, at det virkelig var hans mad, melder historien ikke.

I 1761 overlod Chr. Noe sin forretning til sin lærling og førstemand Per Tang og rejste med sin kone og sin lille datter til København, hvor han havde købt en bryggergård på Christianshavn og drev handel som grosserer. Dens bohave blev befordret med skib fra Ringkøbing til København og det fortælles, at deres rulle var bundet til fartøjet og svømmede bagefter. Her måtte madammen og jomfruen jo sommetider i stadsen, og da moden fordrede, at man skulle være tynd i livet, blev bryggerkarlen undertiden tilkaldt for at hjælpe med ved snøringen. Engang ville madammen gå til midnatstjeneste i Holmens kirke, og bryggerkarlen ledsagede hende; da de var et stykke derfra, så de, at der var lys i alle vinduer, og madammen sagde: „Vi må skynde os, Per", – men, da de kom på Holmens Bro, slukkedes alle lysene, og klokken slog 12. „Lad os så gå hjem Per", sagde madammen.

Andreas Evald Meinert var søn af en skipper i Dagebøl, Meinert Meinertsen og Elisabeth Pretorius. Han kom som ung mand til København for at lære handelen. Han kom i huset hos Chr. Noe og Martha Bjerregaard og blev 6/5 1774 gift med deres eneste datter Maren Kirstine. Han var da blevet renteskriver i generaltoldkammeret, drev handel som grosserer og blev senere kammerråd.

De fik 12 børn, hvoraf 3 døde som små, og 2 drenge på 14–15 år druknede ved badning i Damhussøen 1798. Tilbage blev kun 2 sønner Andreas Evald, som døde ugift og stiftede det Meinertske legat og Nicolai Jonathan, som blev gift med sin søsterdatter Mette Christine Tang. De fik 10 børn, men kun en af disse, Emma Eugenia, som blev gift med sin fætter Niels Tang Krarup, efterlod sig efterkommere.

Den ene døde ugift, den anden blev far til en datter, Nanna Meinert Krarup, som altså er den sidste af den herboende familie Meinert.

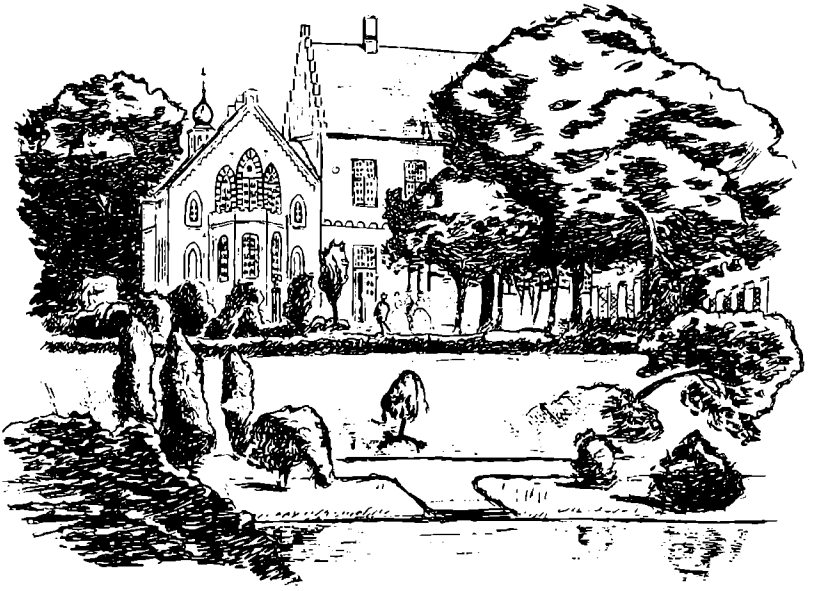
Marie Cathrine Meinert var det næstældste barn af Andreas Evald Meinert og Maren Kirstine Noes store børneflok. 20 år gammel blev hun gift med Niels Kjær Tang, som da havde fået gården Nr. Vosborg overdraget af sin far Per Tang, der efter sigende havde givet ham valget imellem købmandshandelen i Ringkøbing og herregården. Gården var gjort fint i stand og pyntet op til brylluppet; så, da bruden kørte ind igennem ladegården, skal hun have udbrudt: „Hvor her er skønt; her vil jeg leve, og her vil jeg dø". Således kom det også til at gå. Efter at hun i 17 år (1797–1814) havde været gift med Niels Kjær Tang, med hvem hun havde fået 5 børn, blev hun 1816 gift med Conrad Daniel Koefoed (f. 1763). Han var stiftsprovst; senere biskop i Ribe og havde i et tidligere ægteskab 2 børn; Med Marie Cathrine fik han 2 sønner, så det blev efterhånden en stor børneflok, der sammen med forældrene tilbragte sommeren på Nr. Vosborg, vinteren i Ribe. Om disse 2 ægteskaber skal Marie Cathrine have sagt: „Jeg giftede mig med min første mand, fordi jeg havde agtelse for ham, med den anden, fordi jeg havde kærlighed. Det første ægteskab var det lykkeligste". Efter biskop Koefoeds død 1831 overtog den yngste af Niels Kjærs sønner Andreas Evald gården, og hans mor boede hos ham til sin død 22/2 1855. Min far har fortalt om hans og hans søskendes besøg hos hende den såkaldte „Gran-mama".

Naar børnene fra præstegaarden blev sendt i et eller andet ærinde til Vosborg, skulde de gaa ind og hilse pænt paa Gran-mama. De blev saa trakteret med smaakager og syltetøj, som de spiste med teskeer, der stod i et glas vand – antagelig har de spist af skaalen. Præstegaardsbørnene var noget generte og holdt sig beskedent tilbage, men var meget imponerede af Biskop Koefoeds søn Konrad, som kom rask

ind ad døren, sagde højt: „Goddag Gran-mama" og gik lige hen og gav hende et smækkys paa haanden.

Paa det tidspunkt levede endnu „Gran-mamas" mor Maren Kirstine Noe gift Meinert. Hun kaldtes af børnene: „Gamle Gran-mama"; men jeg tvivler om, at de nogensinde saa hende, da hun boede paa Christianshavn, indtil sin død 29/8 1842.

Nørre Vosborg

Bygget ca. 1350

NR. VOSBORG FRA 1350–1587

Nr. Vosborg blev bygget ca. 1350 af Niels Bugge til Hald, som ejede så meget jordegods, at han kunne ride fra Hald til Nr. Vosborg uden at komme ind over fremmed ejendom. Da han byggede Nr. Vosborg, havde han antaget en solid og dygtig bygmester; men da denne efter tilendebragt arbejde havde fået sin betaling og red bort, sagde Niels Bugge til en af sine mænd: „Rid efter bygmesteren og sig til ham: Mester, mester, tårnet hælder! Hvis han da vender sig om, skal du føre ham her tilbage, for så ved han, at hans arbejde er dårligt gjort; men vender han sig ikke, skal du lade ham fare!" Svenden gjorde, som det var blevet ham påbudt. Da han nåede op på siden af bygmesteren, råbte han: „Mester, mester, tårnet hælder!" Men bygmesteren red roligt videre, idet han svarede: „Nej, tårnet hælder ikke, for det er godt og trofast bygget; men engang skal der komme en mand i en blå kappe, han skal få tårnet til at hælde." Med den besked red svenden tilbage til sin herre. Omtrent 200 år senere, år 1532, gik spådommen i opfyldelse, idet en vandflod gik ind over Jyllands vestkyst og nødte den daværende ejer, Predbjørn v. Podebusk, til at flytte gården længere ind i landet. Han anlagde da volde og grave udenom. Predbjørn Podebusks enke blev gift med Knud Gyldenstjerne, som var den sidste katolske biskop i Odense. Han blev fordrevet i 1536 og fængslet; men slap ud og kom ved sit ægteskab i besiddelse af Vosborg. Hans søn Predbjørn Gyldenstjerne opførte Gyldenstjernes kapel på Ulfborg kirkegård, han døde 1616.

Omkring år 1640 ejedes Vosborg af Ide Lange, hun var gift med admiral Niels Juels broder, Jens Juel, som var statholder i Norge. Hun byggede det nordre hus og flyttede avlsgården ud fra borggården; i laden skal der endnu findes tømmer fra den tid.

Derefter ejedes Vosborg af Niels de Leth, som døde 1711, hvorefter hans søn Henrik Johan styrede gården for sin mor, indtil han selv blev ejer af den. Han beskrives som en dygtig, men hård mand, der pinte sine omgivelser så slemt, at han måtte gå igen efter sin død for at fortsætte med sine onde gerninger. Hver morgen fandt man således hunden, som stod lænket ved porten, hængende i sin kæde ud over voldgraven. En gang forfulgte han sin enke ind igennem huset, hun flygtede fra stue til stue og slap til sidst ind igennem en dør, som hun slog i efter sig; men hendes forklædesnip var kommet i klemme, og da hun trak den til sig, var den svedet.

Henrik de Leth har antagelig bygget det vestre hus ca. 1750.

Sammen med 6 andre godser arves Nr. Vosborg af de Linde Friedenreich og sælges 1787 til købmand Peder Tang.

SLÆGTEN TANG

Utvivlsomt har familien gennem mange led været fæstebønder under Vosborg-godserne, men da bønder jo ikke dengang havde noget slægtsnavn, men stadig skiftede betegnelse: som Peters eller Lars' søn, og da disse så vidt man kan se af og til er flyttet fra én fæstegård til en anden, er det ikke let at følge slægten tilbage i tiden.

Fra omkring år 1700 har vi imidlertid fast holdepunkt. – På denne tid boede der på gården Meldgård en ung, flink mand – således lyder beretningen – ved navn Peder Simonsen og hans kone Maren; men til gene for dem havde hendes broder, som var en ubehagelig og trættekær mand, den halve gård i fæste. Som et eksempel på hans onde sind tjener følgende historie: En søndag kom Maren hjem fra kirke iført sin gode søndagspynt: gyldenstykkes hue, en bræmmet kåbe af damask, røde hoser m. m. Da mødte hun uheldigvis sin broder lige ud for møddingpølen, og han løb imod hende, så hun faldt baglæns ned i pølen, og hele hendes dyre og fagre klædebon, der ellers kunne have gået i

arv gennem flere ætled, ødelagdes. – Dengang var major Schwanewedel herre til Søndre Vosborg, og hans ryttere, der var indlagt omkring i egnen, kunne gøre omtrent alt, hvad de ville. En aften kom tre af disse ryttere ind til Marens broder, som havde den østre del af gården i fæste og boede dér. De var drukne og grove, men forlod ham dog snart med fred, efter at han havde rådet dem til at søge ind hos hans medfæster, hos hvem de – efter hans påstand – kunne få det langt bedre . . . Peder Simonsen tålte deres kåde og bydende adfærd, indtil de fornærmede hans hustru, da var det ude med hans tålmodighed, og de tre ryttere kom i en fart ud ad døren og ud i møddingpølen. Peder og hans hustru gik nu til sengs, men de kunne ikke sove. Manden ventede sig ikke gode følger af sin djærvhed, men konen trøstede ham og sagde, at hun næste dag ville gå op til herremanden og forklare ham sagen. Sit løfte holdt hun, og hun talte så godt for sig, at herremanden måtte indrømme, at soldaterne kun havde fået løn som forskyldt. – Desuden fremstillede hun det kedelige forhold til broderen hjemme i Meldgård og fik løfte om, at hun og hendes mand måtte komme derfra og få en anden god fæsteledig gård på hans gods, og kort efter flyttede Peder Simonsen og Maren ind på gården Nørre Tang som fæstere, hvorefter Tang blev familiens navn.

Nr. Tang var en af Ulfborg sogns bedste gårde og skattede godt 9 tdr. hartkorn; men de første år gik det dog mindre godt for Peder, da der behøvedes nogen formue for at drive gården, og den manglede han.

Fortællingen om højkonen:

En aften, da Maren stod i sit bryggers, kom der ind ad døren en lille, gammel krumrygget kone, som hun aldrig før havde set. Hun hilste og bad om den gode kone ville give hende en skive brød i Guds navn, og Maren gik da og hentede et stort og godt brød, som hun gav konen. Den gamle blev meget glad og sagde, at hun nok skulle gælde hende det igen, men det ville Maren ikke høre tale om. „Brødet er dit," sagde hun, „det skal du ikke tænke mere på." „Du er en god kone," sagde den gamle, „det skal komme dig og dine efterkommere til gode til fjerde og femte led." Så tog hun brødet i forklædet og gik. Maren syntes, at det var en sær tale, og da konen var ude af døren, løb hun ud og kiggede efter hende og så, at hun gik op over marken og forsvandt i

højen. Det fortælles, at fra den dag trivedes alt godt i Peder Tangs gård.

Peder og Maren havde flere børn, men da begge sønnerne var vanføre, blev det en datter, Maren og hendes mand Laurids Christensen (herefter kaldet Tang), som overtog fæstegården. Laurids Tang var efter tidens forhold en meget oplyst mand, som kunne læse og havde en meget smuk håndskrift. Han stammede fra gården Holm, en stor fæstegård under Nr. Vosborg. Denne gård var på daværende tidspunkt delt mellem tre fæstere. På den tid, da Laurids Christensen blev gift med datteren på Nr. Tang, var en fæstebondes stilling meget fortrykt. Stavnsbåndet tyngede hårdt, og de fleste bønder måtte tabe modet under de uheldige kår, hvorfra der næsten ingen udgang var at øjne. Men Laurids Tang var en djærv og modig mand, og til trods for, at den daværende ejer af Nr. Vosborg, Henrik Johan de Leth, skal have været en af de værste bondeplagere, egnen har kendt, havde han mod nok til at minde herremanden om, at denne dog ikke kunne gøre og lade aldeles, som han havde lyst til. – Efter en sådan alvorlig samtale endte det ofte med, at bonden fik indbydelse til at spise til middag ved herremandens bord.

I de første år, Laurids og Maren boede på Nr. Tang, begyndte hernhutterne (= brødremenigheden) at få indflydelse rundt omkring i landet, og her i Vestjylland blev mange af egnens bedste folk grebet af deres forkyndelse. Laurids Tang var blandt dem, der sluttede sig til brødremenigheden, og sikkert nok er det, at den vennekreds, han herved optoges i, senere var både ham og hans børn til støtte på forskellige områder. Herved får man lidt forståelse af slægtens mærkelige fremgang, der næsten er som et eventyr i denne bondestandens ulykkeligste periode.

Ægteparret havde tolv børn. I arkivet på Nr. Vosborg skal findes et papir, på hvilket faderen har skrevet alle børnenes navne, fødselsdag og -år. Under disse navne har han skrevet følgende ord: Gud bevare dem alle af nåde for Jesu skyld!

Af disse børn (seks sønner og seks døtre) døde de to yngste ganske unge – 18 og 19 år –. Af sønnerne fik en fødegården i fæste, en anden købte selvejergården „Hanning hedegård", mens tre endte som herre-

mænd på Nr. Vosborg, Ustrup og Timgård. Døtrenes mænd var: 1) herremand (Øgelstrup og Stenumgård), 2) købmand, 3) præst, 4) gårdejer og 5) skrædder.

Den ældste søn, Peder Lauridsen Tang, f. 21. juni 1737, blev sammen med sine søskende opdraget i tugt og Herrens formaning. En af søstrene skriver således i sine erindringer: „Af mine forældre var jeg – ligesom mine søskende – opofret til Herren." – For deres undervisning blev der sørget på bedste måde; de blev holdt til bogen og lærte at læse, skrive og regne. I de første år foregik undervisningen i hjemmet; men da skolevæsenet i Ulfborg efterhånden kom i nogenlunde god orden, gik de som andre bønderbørn i skole. Ved siden af læsningen måtte de selvfølgelig også hjælpe til i gården og på marken. Peder måtte således ofte vogte kvæget, og han har senere fortalt, at han mange gange, når han drev sine køer forbi Vosborg, kiggede længselsfuldt ind i haven og tænkte, at det måtte være skønt at bo på en sådan gård. En dag, da han drev studene igennem Vosborg ladegård fra engene, hvor de havde græsset, holdt en gammel kone fra Østjylland derinde med æbler, som hun falbød til hovbønderne, der var samlet i gården. Drengen løb hen til hende, rakte hånden frem og bad: „Åh, mor, giv mig et æble?" Konen, der var synsk, svarede: „Du slemme dreng! Vil du have et æble til gave af mig fattige kone. Ser du ikke det store guldæble, der ligger i din hånd?"

Da Peder var i konfirmationsalderen, fik han plads som skriverdreng hos faderens gode ven, Peter Isager, en gårdmandssøn fra Rindum, der som købmand i Ringkøbing havde tjent så mange penge, at han kunne købe herregården Hindsels på Tyholm.

I 1751, da drengen var næsten 15 år, skulle han i købmandslære i Ringkøbing hos købmand Christen Noe, der var medlem af brødremenigheden og faderens gode ven. Men før han kunne komme i lære, måtte han løses fra stavnsbåndet, og faderen måtte derfor op til herregården for hos den strenge Henrik de Leth at få sønnen fri. Da Laurids Tang kom ind til ham for at tinge om et fribrev til sønnen, havde han i lommen de 100 rigsdaler, som et sådant brev sædvanlig da kostede; men da herremanden havde hørt hans ærinde, sagde han: „De hundrede daler er gode nok, men jeg vil tillige have det stykke eng, som ligger ved Øgelstrup vad midt inde i Vosborgs jorde." Laurids sagde,

at dette engstykke så dårligt kunne undværes fra hans gård; men det nyttede ikke, herremanden blev ved sit, og bonden måtte give afkald på engen for at få sønnen udløst af stavnsbåndet. Denne afståelse og hele den ublide behandling gik ham så nær til hjerte, at han fik tårer i øjnene, da han på hjemvejen gik over den eng, han nu skulle miste; men han var klar over, at selv om der skulle ofres meget, ville han gøre, hvad han kunne, for at få sønnerne ud af de uværdige kår, han selv måtte leve under.

I slutningen af året 1751 kom Peder så til Ringkøbing for at prøve, om han duede til at blive købmand, og i prøvetiden vandt han sin husbonds yndest ved den flid og troskab, han udviste. Efter 1½ års forløb blev det så bestemt, at han skulle stå i lære i 4½ år. Han skulle have kost og klæder i læretiden, og når han efter denne læretid blev svend, skulle han have en hæderlig klædning eller 30 rigsdaler. Derefter skulle han, om principalen forlangte det, tjene ham som svend for en årlig løn af 20 rigsdaler. Lærekontrakten findes på Nr. Vosborg og er underskrevet af drengens far og Peter Isager til Hindsels den 21. april 1753.

Efter læretidens udløb, hvorunder Peder Tang havde vist sig som en dygtig forretningsmand, blev han i Christen Noes tjeneste, og da denne i 1761 flyttede til København for at drive bryggeri og grossererforretning på Christianshavn, overlod han forretningen til Peder Tang, som havde vundet hans tillid og venskab. I de år, Peder Tang stod i lære, begyndte en god tid for Ringkøbing by, idet Nymindegab var sejlbar for mindre skibe, og der dreves fra byen en del handel på Holland og Norge, I en beretning om byen hedder det: „Ringkøbings handlende havde i året 1774 tolv skibe, og i de fleste af dem havde købmand Peder Tang og Jens Bjerg Rindum anpart." Disse mænd har gjort epoke i Ringkøbings handelshistorie.

I løbet af få år blev Peder Tang en holden mand og vandt stor anseelse blandt byens borgere. Han var en lille spinkel mand, der altid var sirlig klædt i knæbukser og sko, som borgerfolk oftest brugte. Når han traf sammen med sin broder Søren, der var høj af vækst, og som herremand på Timgård efter tidens skik bar langskaftede støvler, gav denne forskellighed i klædedragt ofte anledning til godmodige drillerier. En dag, da brødrene gik sammen ved fjorden, tog Søren Peder

på armen og vadede med ham et godt stykke ud i vandet. Her satte han ham ned, idet han sagde: „Nu vil jeg gerne se, hvad din finhed dur til!"

Den 23. oktober 1766 holdt Per bryllup med Mette Bagger Kjær, datter af borgmester Michelsen Kjær og Susanne Marie Eilertz. Dette ægteskab varede kun ét år, idet den unge hustru døde på sin 25 års fødselsdag den 15. august 1767. Forinden havde hun født en søn, som havde fået navnet Niels Kjær Tang. Hustruens død virkede overordentlig nedtrykkende på den unge købmand, som under så lykkelige varsler havde begyndt sin ægtestand, og han bevarede mindet om sin første kærlighed så trofast, at han aldrig siden ville gifte sig. Da han blev en gammel mand, plagedes han ofte af den tanke, at hans unge hustru muligvis kun havde været skindød, og hans husbestyrerinde, som syntes, det var synd for ham, skaffede myndighedernes tilladelse til at lade kisten åbne. Hun overværede selv dette og kunne berette, at den unge kone lå, som man havde lagt hende, med en lille buket blomster mellem de foldede hænder. Der steg en duft af krydrede urter op, da låget blev taget af; umiddelbart derefter sank liget sammen.

I årene 1776 og 85 købte Peder Tangs to brødre store godser dér på egnen, og det er utvivlsomt købmanden, der har stået bagved og sørget for de nødvendige pengemidler. – I året 1786 døde den rige godsejer Christen Linde Friedenreich, der havde ejet Pallisbjerg, Nr. Vosborg, Stenumgård, Øgelstrup og et par andre godser. Det hele blev solgt ved højbud, og begge Vosborg-godserne købtes af købmand Peder Tang og broderen Søren Tang for 77.100 rigsdaler. Tre år senere solgte de Sdr. Vosborg gods for 39.300 rigsdaler, mens Peder Tang overtog Nr. Vosborg som eneejer. Hovedgården havde dengang 66 tdr. hartkorn, de tilliggende kirketiender 57 tdr. hartkorn og bøndergodset 233 tdr. hartkorn.

Da han overtog godset, var det i en mådelig forfatning. Bygningerne på hovedgården var meget forfaldne, især var den nordre fløj af borggården, der var fra Christian IVs tid, yderst forfalden. Her boede den gamle fru Sophie de Leth, som havde ret til at nyde bolig her i sin livstid. Hun havde kendt den nye ejer fra hans barndom og glædede sig over, at godset nu var kommet i gode hænder.

Da Peder Tang kom for at hilse på hende, talte han om, at bygningerne var så forfaldne, at han knap vidste, hvor han skulle begynde og hvor ende. Hun svarede da: „Jeg synes, at han skal begynde lige over min seng, for det regner ned i den!"

Ladebygningerne lå næsten på jorden, og mange af godsets bønder var såre fattige. Hertil kom, at der var misvækst i to år efter hinanden, så at ejeren ligefrem måtte føde mange familier, og meget korn måtte han på sine skibe lade hente fra Østersøhavnene, for at bønderne kunne få brød- og sædekorn. Det havde næppe været muligt at ofre alt dette for at få godset i god og ydedygtig stand, om ikke købmandshandelen, som han vedblev at drive, havde givet et godt overskud i disse åringer. Han vedblev også at bo i Ringkøbing, hvor han i 1765 købte en købmandsgård i Adelgade for 950 rigsdaler, Slesvig-Holstens kurant og 15 dukater. Denne gård lod han opbygge solidt og godt. Faderen døde 1774, hvorefter moderen boede hos ham til sin død 1795. Forældrene ligger begge begravede på Ulfborg kirkegård.

Peder Tang var byen en god borger, bl. a. var han i flere år kirkeværge og bragte kirkens pengevæsen i fortrinlig orden. De søgne dage passede han sin handel, men om søndagen kørte han som oftest til Nr. Vosborg, hvor han deltog i gudstjenesten i en af godsets kirker nord for Storåen. Derefter gik han ud til bønderne for at se, hvordan det gik dem. Han fulgte med ud på deres marker, og den træge, uvirksomme bonde, hvis agre bar mådeligt korn, fik de alvorligste påmindelser, mens den flinke og dygtige fæster fik ros og opmuntring.

Efter Peder Tangs død den 18. maj 1826 overdroges købmandsgården ifølge bestemmelse til en brodersøn Peder Tang. Sønnen, Niels Kjær Tang, fik en omhyggelig opdragelse og kom i sin ungdom til studeringerne. Da han som student opholdt sig i København, kom han til at bo i huset hos faderens ven og velgører Christen Noe, og her traf han dennes datterdatter Marie Cathrine Meinert, med hvem han blev trolovet. Hun var datter af kontorchef i rentekammeret Andreas Ewald Meinert og Marie Chirstine Noe. Da Niels Kjær Tang havde fået sin juridiske embedseksamen, gav faderen ham valget mellem Nr. Vosborg som ejendom kvit og frit eller dens værdi i penge, hvis han ville søge embede. Han valgte det første, og den 22. februar 1797 holdt han bryllup i København, hvorefter de nygifte den føl-

gende sommer holdt deres indtog på Nr. Vosborg, som i den anledning var festligt smykket.

Gamle Peder Tang havde ofret meget for at gøre det gamle herresæde til et værdigt opholdssted for de unge. Ladegården med tårnport o. s. v. var nylig smukt opbygget, og godset var i det hele sat i så god og indbringende stand, som det kunne gøres efter tidens lejlighed.

Den smukke og velholdte gård gjorde et stærkt indtryk på den unge brud. Alt var i en så sirlig orden, at endogså møddingerne var, som om de var slikkede, fortæller hun.

Niels Kjær Tang, som blev kancelliråd og landvæsenskommissær, var en stille og rolig mand, som levede et lykkeligt liv på sin gård sammen med sin hustru og deres fem børn.

1) Den ældste søn, Peder, f. 1797, blev præst og boede som pensioneret på Vosborglille, der blev bygget tæt ved Nr. Vosborg.

2) Datteren Mette Christine, f. 1799. Som gudfader havde hun sin bedstefader Peder Tang og sin oldefader Christen Noe. Sidste døde på Vosborg og er begravet på Ulfborg kirkegård. Hun blev gift med sin morbroder N. J. Meinert, rådmand i København.

3) Christen Noe, f. 1801, blev assessor, senere justitiarius i Viborg overret.

4) Andreas Ewald Meinert, f. 1803, landvæsenskommissær, etatsråd, ejer af Nr. Vosborg.

5) Susanne Mathilde, f. 1805, gift med sognepræst Ove Thomas Nicolai Krarup.

Niels Kjær Tang døde på Nr. Vosborg den 19. juni 1814, og han blev begrædt af mange, hvis ven og velgører han havde været. Sognepræsten giver ham i kirkebogen det vidnesbyrd, at han var en ædel og ejegod mand.

Enken giftede sig to år senere med stiftsprovst (senere biskop i Ribe) Conrad Daniel Koefoed.

Fra nu af blev livet mere uroligt for familien, idet den om sommeren boede på Nr. Vosborg og om vinteren i Ribe, hvor børnene gik i skole. Biskoppen havde i sit tidligere ægteskab to sønner og en datter og fik med sin anden kone endnu to sønner. Den store husholdning med de mange børn har selvsagt kostet mange penge, og muligvis er dette en af grundene til, at biskop Koefoed efterhånden frasolgte alt Nr. Vosborgs bøndergods med undtagelse af 60 tdr. hartkorn og tillige var begyndt at udstykke hovedgården.

1824 vendte Ewald Tang hjem fra Holsten, hvor han havde lært landvæsen, og gården blev nu overdraget til ham og hans søskende som deres fædrende arv. I året 1825 blev han eneejer af sit fædrende hjem, idet hans søskende på billige vilkår overdrog ham deres part af arven, da det var deres ønske, at han så vidt muligt igen skulle samle godset og værne om deres gamle hjem. Tiderne var dengang meget uheldige for landmændene, og køberne af det frasolgte gods kunne ikke svare renterne af købesummen, hvorfor Tang igen overtog størsteparten af dette. Til erhvervelsen heraf fik han særlig midler ved arven efter bedstefaderen Peder Tang, som døde i Ringkøbing 1826.

Ewald Tang var således en ganske ung mand, da han under vanskelige forhold overtog det store gods, men han viste sig opgaven voksen. Han var en dygtig og virksom mand, der med omhu og kærlighed fredede om den gamle borg, så den undgik den ødelæggelse, som ramte de fleste andre gamle herresæder dér på egnen. Han deltog med iver og dygtighed i de lokale landbrugsmøder og dyrskuer og var i amtsrådet og landboforeningen en klog og forstående leder. Med godsets bønder stod han på en særdeles god fod, og flere af dem var hans personlige venner. I tidens nationale rørelser tog han livlig del (Himmelbjergmøderne), og hjemme på Vosborg holdtes de såkaldte „assembleer", hvortil egnens beboere blev indbudt, og slægt og venner kom kørende langvejs fra. Når man havde hørt taler og sunget blev der trakteret med aftensmad på voldene eller i salen. Fra 1842 var han medlem af Viborg stænderforsamling, derefter var han medlem af den grundlovgivende rigsdag og siden af rigsdagens landsting; 1864–66 tillige af rigsrådets landsting. Sidstnævnte år afslog han at modtage valg til rigsdagen, da han led af en hjertesygdom, som den 12. august 1868 gjorde ende på hans virksomme liv.

Hans ven fra ungdommen, Ole Kirk, skrev i Ringkøbing avis følgende smukke mindeord om ham: „Etatsråd, ridder og dannebrogsmand A. E. Tang til Nr. Vosborg er nu stedt til den sidste hvile; men hans minde vil bevares blandt denne egns beboere til sildigere tider. Endskønt hans færden og virken for det almene er hæderligen omtalt i de offentlige blade, vil jeg dog ikke undlade at sige et par ord om min bortgangne ven. Etatsråd Tang var en gæv sognemand og omgangsven, højagtet og elsket af næsten alle, og det kunne jo ikke være andet; hans gæstfrihed og venlighed, hans imødekommenhed og redebonhed til at hjælpe enhver, der henvendte sig til ham, måtte gøre ham elsket; ja, selv den, der ikke til fulde ville erkende hans værd, måtte dog tilstå, at han var en kærligsindet, god og retsindig mand. Jeg, der så at sige har vandret side om side med ham i ca. 44 år, i hvilke vi stadigen har stået i et godt og venskabeligt forhold til hinanden, har som få uden for familien nøje kendt den afdøde. Vi har i så mange anledninger arbejdet sammen: i stænderforsamlingerne, i den grundlovgivende rigsforsamling, i amts- og sogneråd, i vore sogneanliggender, ved vore dyrskuer og landboforeninger, dertil i vore private anliggender, og jeg kan i sandhed sige, at sandhed og ret, uegennyttighed og en ærlig stræben efter at gavne det almindelige som den enkelte, samt en udholdenhed i disse retninger, som vil søge sin lige, fulgte ham overalt. Jeg har elsket ham som en broder, og endskønt jeg må tilstå, at vi ikke til enhver tid har villet ét og det samme, oftest vel en følge af vore forskellige livsstillinger – han godsejer, jeg bonde – så må jeg dog tilstå, at han var en liberal og herlig mand, og hans minde skal være helligt og kært."

Andreas Ewald Tang ægtede den 22. december 1837 Marie Elise Fenger. I ægteskabet var seks døtre, hvoraf den ældste, Christine Lorentze, f. 1838, i 1877 indgik ægteskab med Henrik Stampe Valeur, som derefter til sin død 1880 var ejer af Nr. Vosborg.

Enken overtog derefter godset, hvor hun boede til sin død 1928. Hun drev gården ved forpagter. Med stor gæstfrihed og elskværdighed modtog hun på sin minderige gård talrige besøg af sin slægt, efterkommere af hendes oldefader Peder Tang.

Gården købtes 1923 af hendes søstersøn Andreas Tang Barfoed, som 1943 solgte den, hvorefter den købtes af Peder Tangs tipoldebarn, overretssagfører og godsejer Janus Frederik Krarup.

Med støtte af Nationalmuseet er der gjort meget for at faa bygninger og have holdt i forsvarlig stand, og da gaarden er fredet, er der haab om, at den vil blive bevaret til trods for at den som landbrugsejendom er urentabel.

Efter Janus Krarups død 5. februar 1966 overtoges Nr. Vosborg af hans enke Margrethe Krarup f. Bøgelund og overdroges fem aar senere til deres datter Kirsten Krarup – gift Haubroe.

Susanne Mathilde Krarup
f. Tang

*1805 † 1899

Den elskelige Kvinde, hvis Navn findes paa Titelbladet her foran, blev født d. 24. Juni, St. Hansdag, 1805 paa den skjønne gamle Herregaard Nørre Vosborg ved Storaaens Udløb i Nissum Fjord. Hun var den yngste af de 5 Børn i Ægteskabet mellem Gaardens Besidder, Godsejer, Kammerraad, Ex. jur. og Student Niels Kiaer Tang (f. 1767 $^{2}/_{8}$), og hans Hustru Marie Cathrine Meinert (f. 1776 $^{16}/_{11}$, † $^{22}/_{2}$ 1855). Han igjen var eneste Barn af en dengang bekjendt Rigmand, Kjøbmand Peder Tang i Ringkjøbing, der drev en stor og indbringende Udførsels-Forretning af jydsk Fedekvæg ad Søvejen til Holland. Han blev gift med en Ætling af Hans Tausen, men var selv født som stavnsbunden Bondesøn paa Gaarden Nør-Tang under dette samme Vosborg Gods, som han siden selv kjøbte for saaledes at sætte Sønnen i Vej. Denne Søn, ovennævnte N. K. Tang, bar imidlertid paa et skrøbeligt Helbred og døde allerede 1814 $^{19}/_{6}$.

Enken giftede sig igjen d. $^{1}/_{8}$ 1816 med Dr. theol. Conrad Daniel Koefoed, Stiftsprovst og senere Biskop i Ribe, men allerede dengang fungerende som saadan under en Forgængers Sygdom. Var nu end denne Stiffader i Virkeligheden en Mand af et godt Hjerte, blev Stifbørnenes Forhold dog et ganske andet end forhen. Paa den ene Side blev den fædrene Ejendom Gjenstand for nye Styrelses-Principer, idet bl. A. Godset bortsolgtes, og Stiffaderens ulykkelige Pengeforhold gjorde dybe Skaar i den Tangske Velstand. Paa den anden Side overførtes Familien nu til Ribe, hvor Børnene kom i gode Skoler, forsaavidt de ikke allerede var deri, og hvor nu altsaa den lille Mathilde modtog dannende Paavirkninger for hele Livet ved Omgang med sine Skole-Kammerater og med den udmærkede Bestyrerinde, Frøken Schrøder, der gjennem et prøvet Liv havde opnaaet i en afchristnet Tid at bevare Guddomsgnisten til Held for sig selv og Andre.

Medens hun nu saaledes gik frem i Alder og Udvikling, modnedes hun til en yndig, kvik og indtagende ung Pige, der havde Lejlighed til at gjøre Lykke i et rigt Selskabsliv i Stiffaderens mere fremtrædende Familie. Livet her var dog ikke af den Art, at det kunde tilfredsstille de dybere Længsler hos den unge Kvinde, og selv var hun ikke tvivlraadig om Svaret, da den nye Præst i Naur Ove Krarup (f. 1799 $^{19}/_{12}$) d. 5. Dec. 1825 bad hende om at blive sin Hustru, – om end Familiens fine Portion ikke var fri for at trække paa Skuldrene og at tale om „Mesalliance".

Medhold fandt hun dog ogsaa, og navnlig hos Farfaderen, der døde kort efter, d. $^{18}/_{5}$ 1826 (f. 1737). Den store Rigdom var da paa Grund af Statsbankerotten og de dermed forbundne Ulykker svunden ind til et beskedent Omfang. Dog var det efter Tidens og Egnens Forhold et Par velstaaende Præstefolk, der fra d. $^{6}/_{6}$ 1826 tog Bolig i den stakkels Præstegaard paa Heden. Og begge de unge Folk tog fat med friske Kræfter og en alvorlig Beslutning, saa at der lidt efter lidt skabtes et smukt og velordnet Hjem derude, vel med tarvelige Bygninger, men med Hygge indenfor Væggene, og med veldrevne Marker og lune Haveanlæg udenfor Vinduerne.

Moderen, der atter blev Enke 1831, boede som sagt paa det nærliggende Vosborg og havde sin store Glæde af Omgangen med denne sin Datter og hendes Husbond. Saaledes kom det jo naturligt, at det lille Naur 1837 ombyttedes med det dog noget større Ulfborg, i hvilket Sogn Vosborg ligger. I Naur var der bleven født Ægteparret Børnene:

Niels Tang K. (f. $^{15}/_{4}$ 1827, Cand. th., Adjunkt og Bibliothekar i Flensborg, † $^{18}/_{2}$ 1862, * $^{14}/_{6}$ 1859 Emma Meinert, har efterladt sig 2 Børn, 1 Barnebarn),

Marie Kirstine K. (f. $^{3}/_{10}$ 1828, * 1848 $^{22}/_{9}$ Pastor F. C. C. Harboe i Fjatring [†$^{6}/_{6}$ 1869], har 7 Børn),

Christian K. (f. 1830 $^{30}/_{9}$, Ingenieur, Lieutn. i Linien, Landinsp., †$^{16}/_{8}$ 1859),

Conrad Daniel Koefoed K. (f. $^{19}/_{11}$ 1832, † $^{13}/_{3}$ 1834),

Nikolaj Ture K. (f. $^{12}/_{2}$ 1835, Sognepræst i Moseby p. Falster, * $^{16}/_{12}$ 1866 Emilie Frost, har 11 Børn),

Peter Christian Evald K. (f. 7/5 1837, Landbrugs-Ingenieur, * 18/1 1870 Carol. Schousbye, 7 Børn), †

og under Opholdet i Ulfborg kom dertil:

Lucie Christine K. (f. 20/5 1839, * 22/5 1863 Adj. Ferd. Wulsten i Flensborg [22/1 1867], 2 Børn), †

Janus Frederik K. (f. 6/3 1841, Cand. mag., Registrator i Geh. Arkivet til 1/4 1899), †

Nanna Henriette Anna Elisabeth K. (f. 3/4 1842, * 30/10 1874 Museums-Insp. Dr. Fr. Meinert), †

Helene Konstance K. (f. 15/3 1844, † 13/12 1869) og

Theodor Sophus K. (f. 14/3 1851, Læge i Viksø, * 29/6 1886 Margr. Nannestad, 5 Børn).

Hele denne store Flok fyldte altsaa den anselige Ulfborg Præstegaard og lagde i mere end almindelig Grad Beslag paa de kjærlige Forældres Omhu. Faderens livlige Begavelse, mange Interesser, frugtbare Initiativ og elskelige Personlighed gjorde ham til en uundværlig Støtte for ethvert Fremskridt i det forsømte Vestjylland, saa at der fra alle Sider kaldtes paa hans ledende og ordnende Haand. Han udnævntes til Provst og Ridder, blev Formand for Egnens landøkonomiske Selskab, stillede sig i Spidsen for de første større Engvandings-Foretagender derovre, oprettede et større Læseselskab, blev Medlem af Amts- og Skoleraad o. m. m., og alt dette samtidigt med, at han arbejdede sin Præstegaard op til et Mønsterbrug og virkede nidkjært og ivrigt i sin Menighed som den sande Christen, han først og fremmest var. Et umaadelig virksomt Liv straalede da ud fra Ulfborg gjennem Trekløveret: Ove Krarup, hans Svoger Evald Tang til Vosborg og hans Nabo Ole Kirk, til Fremme af alt Godt for Land og Folk.

Men den udadgaaende Virksomhed krævede tillige et saadant Arbejde i Huset og udenfor, at en større Del af Slidet og Ansvaret for Børnenes Opdragelse end just almindeligt faldt i Moderens Lod. Og heri var hun sin Mand i Aand og Sandhed en trofast Medarbejder. Der var her ikke Tale om den strenge Tugt og knap om Kys og Klap, men desmere om Exemplets Magt og om kjærlig Vejledning. Og da Børnene voxede op, beskedne, men frimodige, saa de over sig en Kjærlighed, stærkere end Døden, og følte sig omgivne af en Dygtighed, hvis Spor lyste frem fra alle Sider. Som den omhyggelige Husmoder,

hvis Øje var allevegne og hvis Haand lagde Snor paa Snor i Livets Væv, saa de deres Moder elektrisere sit Tyende som Faderen sit, saa det i Tro og Tillid til sit Herskab udrettede det Utrolige. Saa gik de Ulfborg Præstefolks Ry og Rygte viden om, og hos Børnene voksede Kjærligheden sammen med Beundringen og dannede en Autoritetens Magt, der gjennem den lange Aarrække har vist sin Kraft under Livets Fristelser og dets Prøvelser. Thi da især gjenkaldes Mindet om det uendelige Arbejde med det store Hus, Vævning og Farvning, Slagtning, Lysenes Støbning, Hjælpsomheden og Haandsrækningerne til Fattige og Syge, kloge Raad til de Fremstræbende eller Betrængte, og da ser man for sig den stille Hvilestund, da Børnene i lyttende Kreds indsuge Slægtens og Stedets gamle Sagn; men over alt det andet høres Faderens uselviske Lovprisning af Evangeliets tvingende Kraft, medens hans eget Ansigt straaler som Engelens Aasyn.

Medens Aarene altsaa saaledes gled hen i Nøjsomhed og Tilfredshed, frembrød det mægtige 1848 med den dybe Vækkelse af Folket. Vel laa man derovre langt borte fra Begivenhederne, men Vækkelsens Uro naaede til de yderste Grændser. Den næstældste Søn, Christian, var da allerede i selvstændig Stilling som en søgt Anlægs-Ingenieur for Overrislinger o. desl. og raadede i sin unge Alder over en talrig Arbejdsstyrke. Da kom Krigen, og Kaldet lød til ham om at tilbyde Fædrelandet sin Arm og sit Liv. Han blev altsaa Frivillig og deltog med Hæder i alle tre Krigsaar, saa at han blev Officer; men for Moderen begyndte der en Tid af Ængstelse, som mødte stor og forstaaende Medfølelse, men i sig selv var en saare pinefuld Følelse. Endnu til det Sidste omtalte hun de angstfulde Nætter, naar et Sammenstød ventedes, da hendes trofaste Johanne Marie af egen redebon Villie laa vaagen i sin Seng for at fare ud, naar den ridende Post kom forbi, og da snappe Tasken fra ham og bringe det ventede Brev ind til sin Frues Leje.

Hvor godt nu end Livet formede sig herovre, blev det dog af Hensyn til de mange Børns Uddannelse nødvendigt at søge et større Kald, og 1852 udnævntes Provst Krarup til Præst i Flødstrup og Ullerslev i Fyen. Med stor gjensidig Smerte skiltes man fra det gamle Sted, hvortil saa mange Baand binde det hele Hus den Dag idag; men for Ingen faldt Adskillelsen saa tung som for Husets Frue, der da heller

ikke saa let som Mand og Børn formaaede at slaa Rod i det nye Hjem.

Og dog var dette en yndig Plet, ikke just særlig naturskjønt, men som et Afbillede af Fred og Glæde. De jævnt bølgende frugtbare Marker begrændsedes af store Skove og prydedes med Smaalunde, Jorden dyrkedes som en Have, indhegnet af de blomstrende Gjærder, og Landet var befolket af muntre, milde, glade og dygtige Mennesker. Men Begyndelsen var svær nok, idet navnlig den gamle Præstegaard allerede var begyndt at falde om, saa at der strax maatte tages fat paa Byggeriet.

Herved blev det Husfruens Arbejde at lægge Plan til og ordne Stuehuset, og Værket kom til at prise sin Mester. Det mindede ikke om en statelig Herregaard eller en prunkende Villa, end mindre om en brovtende Bondegaard eller om et tillukket Kloster; men fordringsløst og lavt laa det der, nydeligt og prydeligt, paa sine vidtstrakte Plainer, overskyggede af de bredkronede Frugttræer. Mellem Haven og Kirkegaarden løber Landevejen og fra den ser man frit ud over og ind i Præstens Hjem, hvor der Intet lader sig skjule og heller Intet skulde være at skjule.

Det Hele var at se paa som Scenen for en Idyl eller som et lykkeligt Hjem for glade Mennesker. Og saaledes var det i Virkeligheden; men Slangen lurede i Græsset og Ormen gnavede i Frugten.

Egentlig for første Gang opnaaede nemlig nu Provst Krarup den lykke for en begejstret Landmand at dyrke en Jord, der med rige Renter gjenbetalte den Omsorg, der ydedes den. Naar man da læste om de nye Methoder i Avlsbruget fra Skotland, hvor kostbare Ledninger trykkede Vandet ud i Marken, og naar man derhos mindedes de Underværker, Overrislingen kunde fremkalde paa de jydske Sandflader, saa skimtede Øjet i det Fjerne uanede Muligheder for den danske Jord og dens Dyrkere. Formentlig gjaldt det her kun om et Eksempel, og da ingen anden vilde, hvem var da nærmere end Planens Ophavsmand til at sætte den i Værk? I sin Søn, Lieutenanten, havde han den rette Mand til at gjennemføre Tanken; her maatte Betænkeligheder med Hensyn til eget Velvære og Risiko intet gjælde, – og saa begyndte det vældige Arbejde, medens de Nærmeste saa til med bange Anelser.

Da brød Ulykkerne ind. De kostbare Materialer maatte indkjøbes, før Laan kunde opnaaes; dog Løfter og Opmuntringer gav Haabet

Vinger. Men saa udbrød der en vældig Pengekrise 1857 over hele Verden og pustede Løfter og Udsigter bort som Spindelvæv; men Penge maatte der skaffes tilveje, og de tilvejebragtes ved Kjøbmandslaan mod svimlende Renter. Sikkerhed maatte stilles, men Kavtion var ikke dengang til at opdrive, saa alene Livsforsikringer mod knusende Præmier kunde tilbydes og (vanskeligt nok) antages. Saa blev Sønnen, der ledede Anlæget, rammet af en Blodstyrtning og var fra nu af en dødsmærket Mand. Han, der saa nylig havde overstaaet Krigens Farer, var vokset Moderens Hjerte saa inderlig nær, og nu fik hun Lejlighed – en sørgelig Lejlighed – til at lægge sin Kjærlighed for Dagen ved at pleje og opmuntre den haabløst Syge, indtil Døden bortkaldte ham d. 15/8 1859. Men endnu varede den uendelige Kamp ved; 3 tørre Sommere udtørrede selv Undergrundens Kilder, mens Arbejdet krævede nye og nye Ofre. Det var en Mærkedag, da Familiens Stolthed, Moderens 6 mægtige Sølvlysestager og Kandelabre, maatte sælges men de var hverken det første eller det største smertelige Tab. Moderen slap sin særlige Indtægt af Mælkeriet, Faderen opgav at holde Kapellan mere, og Børnene følte Nødens Tryk og hjalp, hvor de kunde, med Arbejde og Besparelser; men Alt forgjæves. Da pludseligt slog Døden atter ned d. 18/2 1862 og bortkaldte den ældste Søn, en herlig Mand og kjærlig Broder, Adjunkt og Bibliothekar i Flensborg, fra hans unge Hustru og 2 smaa Børn. Kun Lønkamrets Trøst holdt endnu den trætte Fader oppe; men d. 19/6 i samme Aar segnede ogsaa han.

Da sad hans Enke tilbage med 5 uforsørgede Børn og med tomme Hænder. Alt, Dyrt og Ringe, maatte sælges, for at Creditorerne kunde faa hver sit. Hjemmet, kjøbt saa dyrt og elsket saa dybt, blev spredt for alle Vinde; men et nyt Hjem maatte grundlægges. De ældste, en Datter og en Søn, af de 5 Efterladte fandt vel hver sin Forsørgelse; men med 2 unge Piger og en Søn, der nu først skulde begynde paa Skolen, brød Moderen op 1863 for i Kjøbenhavn at søge sig et blivende Sted.

Helt tomhændet rejste man dog ikke bort, da den trofaste Menighed havde til Bedste for de Bortdragende indkjøbt paa Avktionen det nødvendigste Bohave og de dyrebare Mindegaver fra de gamle Venner i Jylland. Med kjære Slægtninges og Venners Bistand indrettedes der altsaa i Efteraaret 1863 et lille Hjem i Evaldsgade paa Nørrebro, hvor

nu Livet førtes videre i trange Kaar. Her gjaldt det om at finde sig til Rette med de begrændsede Midler, som Pension med Overlevelsesrente o. s. v. yde, og Forsøget lykkedes. Men det var en vanskelig og brydsom Tid, som det længe derefter viste sig, da Husmoderens ellers saa sikre Hukommelse opdagedes at slaa fejl, naar Talen faldt hen paa Begivenhederne fra 1864. Og netop i dette Aars Ulykker havde hun dog forsaavidt taget sin rigelige Andel, som hendes ene Svigersøn hørte til de fra Slesvig fordrevne Embedsmænd, og to af hendes Sønner gav Møde som Frivillige til Hæren, om end kun den ene kom til at deltage i Kampen.

Men Forsøget paa at slaa sig igjennem lykkedes som sagt, og den lille Lejlighed ombyttedes med en større. Snart faldt Livet igjen ind i tiltalende Former; Moderen fandt sig sin Plads under Provst (Biskop) Fogs Prædikestol, Døtrene arbejdede og udviklede sig til herlige Piger med Anlæg for Musik, Sang o. a. m., og Huset begyndte at aabne sig for de Unges Venner, som her fandt Liv og Lyst i uskyldig Glæde.

Fra 1867 optoges ogsaa den næstældste Søn i Huset, medens han hidtil paa et Kollegium havde fuldført sin Examens-Læsning. Men da kom der et nyt og bedøvende Slag, idet den yngste Datter, en ung og yndig Pige med den dejligste Sangstemme, uventet bortkaldtes d. 13. Dec. 1869. Slaget var knusende og Sorgen var stor; men Trøst lod sig finde og blev funden, – dog først gjennem Kamp og Sejr.

Men ogsaa paa glædeligere Maade indsnevredes den lille Kreds. Den tilbageblevne Datter ægtede sin Fætter Dr. Fr. Meinert, nu Museums-Inspektør, men skiltes ikke derfor fra Hjemmet. Oprindelig Nabo, siden længere fjernet, vedblev hun i Lydighed mod sit trofaste Hjerte hver eneste Dag at glæde sin Moder med Besøg, der var denne som Lys og Glæde. Den yngste Broder Theodor var imidlertid bleven færdig med sine Studeringer, og nedsatte sig 1881 som Læge i Viksø nær ved Kjøbenhavn. Et lykkeligt Ægteskab og prægtige Smaabørn trak endnu en Gang imellem den gamle Bedstemoder ud til glade Besøg paa Landet.

Men hvor fornøjelige disse smaa Udflugter end var, maatte de dog opgives i de senere Aar. Da sad hun ene hjemme med sin næstyngste Søn, og sin Pige, den rare Lovise, der gjennem 18 lange Aar stod hende kjærligt bi. Og de kunde saa vel sammen, den Moder og den

Søn, fælles som de var om Minder og Haab, om aandelige Interesser og om Livet i Gud. I spøgefuld og alvorlig Tale gik Dagen hen, ethvert historisk Emne fængslede Interessen, saa aldrig manglede Samtalen Stof, og den kjære Moder hædredes som en talrig Efterslægts fejrede Midtpunkt.

Som Aarene gik, indfandt der sig baade Glæder og Sorger; men det er ikke her Pladsen til at gjengive Familiens Historie. Kun den ene Ting skal omtales, at da en ny Lov 1889 ophævede det Embede, som hendes Søn og Husfælle beklædte, da saa det ud som en stor Ulykke og opfattedes vel ogsaa saaledes. Men Alt blev vendt til det Gode, ja til det Allerbedste, da derved Sønnen blev istand til stadig at være hos sin Moder, der lige aandsfrisk og glad frydede sig ved Samlivet. Og for ham synes de henrundne 10 Aar at være forløbne festligt, frisk og lunt som en dejlig Sommer-Søndag i Maj.

Da den kjære Moder sidste St. Hansdag fyldte sit 94de Aar, glædede hun sig endnu rask og livlig i Børnenes Selskab. Men Helbredet var dog vaklende, havde været det i det sidste Aarstid, og blev fremdeles ringere. Uden egentlige Smerter nærmede hun sig kjendeligt mod Graven og faldt mere og mere af, om end Aanden stadig holdt sig livlig. Omgivet af sine Børn og af sin trofaste Lovise gik hun da i Tak og Tro ind til sin Herres Fred d. 26. Sept. 1899 Kl. 5 om Morgenen.

Død, hvor er din Braad,
Hvad vil din Sejer sige?
Straf var du før,
Nu er du Dør
For os til Himlens Rige.

Afslutning
og
Billeder

I årene 1950–52 rejste der sig indenfor den gren af familien Krarup, hvortil jeg hører, en stærk stemning for, at der burde afholdes familiestævner. Man blev hurtigt enige om, at deltagerne i disse skulle være efterkommere af Ove Th. Nic. Krarup og Susanne Mathilde Tang, samt de i denne gren af slægten indgiftede kvinder og mænd. Kun 4 af dette ægtepars 11 børn har efterladt sig nulevende efterkommere, nemlig Marie gift med pastor F. C. Harboe, pastor Nic. Th. Krarup, ingeniør Peter Krarup og læge Theodor Krarup. Da den her omtalte plan blev lagt, levede der endnu flere Kraruper af 2. generation, hvorimod de ældste Harboer repræsenterede 3. generation. Der valgtes et par repræsentanter for hver af de 4 grene og disse dannede en „komité" som tilrettelagde stævnerne. Den første komité bestod af: Erik Harboe, 3. generation, Ellen Harboe, Marie Herlev, 2. generation, Frederikke Krarup, 2. generation, Elisabeth Schaldemose, 3. generation, Janus Krarup, 2. generation, Grete Krarup, Inger Glesner, 3. generation, Poul Glesner, Ove Krarup, 2. generation, Karen Krarup, efter deres død Niels Krarup, 3. generation, Geter Krarup. Som æresmedlem Pastor em. Ove Chr. Krarup, 2. generation. Det første af disse stævner holdtes i 1953 i Kerteminde, hvorfra der foretoges en udflugt til Flødstrup, hvor stævnedeltagernes stamfar havde sit sidste embede. I 1956 indbød overretssagfører Janus Krarup os alle til at mødes på Nr. Vosborg, Sct. Hansaften og -dag. Det blev en strålende fest; de unge var indkvarteret i lader og stalde på gården, de midaldrende og ældre på hoteller i omegnen, og 100 mennesker mødtes til middag i riddersalen, hvor kun levende lys var tændt.

Senere har stævnerne været holdt på Hindsgavl i 1960, 63, 65 og 68. Foreningen Norden som ejer slottet, har velvilligst overladt det til os, betingelsen er kun, at der melder sig mindst 85, højst 105 deltagere, samt at man vælger en lørdag–søndag, hvor foreningen ikke skal holde møder, kursus o. l.

Kan disse stævner nu blive ved med at afholdes en tid endnu? Ja, det afhænger af om yngre kræfter efterhånden vil afløse de ældre.

Det er besynderligt nok, at det ligger en på sinde, hvordan det vil gå ens land og folk, når man ikke mere færdes på jorden; men sådan forholder det sig ihvertfald for mit vedkommende. Jeg vil da slutte denne lille beretning med at udtale mit inderlige ønske om, at Gud vil holde sin hånd over mit skønne fædreland, som jeg har elsket og over min gamle slægt, som har dybe rødder i dets jord. Det står for mig som et af mine smukkeste minder, da de 100 repræsentanter for slægten, som var samlede i riddersalen på Nr. Vosborg rejste sig og sang:

Tider skal komme, tider skal henrulle.
Slægt skal følge slægters gang.
Aldrig forstummer, tonen fra himlen
i sjælens glade pilgrimssang.

Det skal da være mit ønske og min bøn, at „Tonen fra Himlen" aldrig vil miste sin klang i min slægts øren og hjerter.

Stægers Allé 22 i Februar 1972. *Frederikke Krarup.*

Kerteminde Juni 1953

Nr. Vosborg 24. Juni 1956

Hindsgavl 1968

Hindsgavl 3.-4. September 1965

Hindsgavl 22.-23. Maj 1963

Hindsgavl St. Bededag 1960

INDHOLDSFORTEGNELSE

side

Forord 3

Slægten Krarup fra Lars Hansen til Ove Thomas Nicolai 5

Slægtstavle 7

Ove Thomas Nicolai Krarup 25

Chr. Larsen Krarup 45

Løjtnant Chr. Krarup 49

Breve fra Chr. Krarup 61

Slægten Tang fra Niels Nielsen Bjerregaard til
Susanne Mathilde Tang 67

Slægtstavle 69

Nørre Vosborg 75

Susanne Mathilde Tang 89

Afslutning 99

Billeder fra familiestævner 103

Marie Harboe
f. Krarup

Nic. Thure Krarup
g. m. Emilie Frost

Peter Krarup
g. m. Caroline Schousboe

Theodor Krarup
g. m. Margrethe Nannestad